

Föräldrar & medier 2017

FÖRORD

När *Ungar & medier* genomfördes för första gången 2005 användes begreppet högkonsument som ett analytiskt verktyg för att illustrera olika användargrupperns medievanor. Begreppet beskriver dem som använder en viss medieform mer än tre timmar en vanlig dag, men definierat på så sätt har begreppet sedan några år tappat relevans. När andelen högkonsumenter närmar sig eller överstiger 50 % förlorar avgränsningen sin betydelse som markör mot genomsnittet – och just detta är på väg att hända, eller har redan hänt. Detta är samtidigt ett resultat i sig. Sedan den första *Ungar & medier*-undersökningen genomfördes för ett drygt decennium sedan har andelen unga som använder internet mer än tre timmar om dagen mer än fördubblats. Bland 9–12-åringar har andelen som gör detta nästan fyrdubblats. I denna åldersgrupp har högkonsumenterna av mobil tolvfaldigats på bara sex år. Nedbrutet på årskullar och kön kan andelen högkonsumenter bli ännu större, t.ex. använder 76 % av 15-åriga flickor mobiltelefonen mer än tre timmar/dag och 79 % av 18-åriga pojkar använder internet mer än tre timmar/dag. Gårdagens högkonsumenter är med andra ord i många avseenden dagens genomsnittskonsumenter. Trots att de digitala medierna möjliggör simultan användning i hög utsträckning – dvs. att man inte bara kan addera den tid man ägnar åt olika medieformer – kvarstår faktum att den totala tiden som ägnas åt medier bland barn och unga har ökat kraftigt de senaste tio åren. Det gäller även barn under 9 års ålder. Samtidigt inbegriper mediebegreppet så mycket mer idag än vad det gjorde för tio år sedan. Inte minst utvecklingen av smarta mobiler och olika sociala medier innebär att många fler aspekter av livet förs i och genom olika digitala, gärna mobila, medier. Att ”använda” medier idag är kort sagt inte samma sak som det var för tio år sedan, även om vissa medieaktiviteter, t.ex. gå på bio, är jämförbara.

En nyhet i årets datainsamling är en fråga om barnet har någon form av funktionsnedsättning. Statens medieråd genomförde 2015 en enkätundersökning på ett begränsat antal unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) i samarbete med riksförbundet Attention och det arvsfondsfinansierade projektet Nätkoll. Studien visade bl.a. att dessa barn och unga i många avseenden både använde medier i högre utsträckning och oftare har negativa upplevelser av medier än genomsnittsanvändaren. Ambitionen var att i ett obundet slumpmässigt urval försöka klarlägga hur medieanvändningen bland barn med olika typer av funktionsnedsättningar liknar eller skiljer sig från genomsnittet. Resultatet redovisas i *Ungar & medier 2017* samt *Föräldrar & medier 2017*.

Ungar & medier har nu genomförts för sjunde gången sedan 2005. Här presenteras resultatet av den största nationella enkätundersökningen som kartlägger medievanor – och attityder om medier – hos barn mellan 0 och 18 år. Undersökningen publiceras i tre rapporter: *Småungar & medier 2017* om barn 0–8 år, *Ungar & medier 2017* om barn och unga 9–18 år samt *Föräldrar & medier 2017*, där vårdnadshavare till barn 9–18 år uttalar sig om barnens medievanor och upplevelser. Syftet är att tillhandahålla en kunskapsbank och faktakälla som är lättillgänglig för föräldrar, lärare och andra som arbetar med, eller intresserar sig för, barn och unga och deras medievardag. Rapporterna finns tillgängliga för nedladdning på www.statensmedierad.se/ungarochmedier.

Ewa Thorslund

Direktör för Statens medieråd

INNEHÅLL

FÖRORD	3
INLEDNING, BAKGRUND, METOD OCH LÄSANVISNING	5
SAMMANFATTNING	8
RESULTATREDOVISNING	11
1. Är barnet en pojke eller flicka?	11
2. Hur mycket fyller barnet i år?	11
3. Har barnet syskon?	12
4. Har barnet en funktionsnedsättning?	13
5. Här följer några påståenden om tv och film.	14
6. Här följer några påståenden om datorspel/tv-spel/mobilspel/spel på surfplatta.....	16
7. Här följer några påståenden om internet.	18
8. Använder barnet sociala medier?	20
9. När ditt barn använder sociala medier, tycker du att det är ok att barnet:	21
10. Kan du se ditt barns inlägg på Facebook, Instagram, Twitter, och liknande?	23
11. Har du lösenordet till något av ditt barns sociala mediekonton?	24
12. Har du någon gång oroat dig för att barnet ska...?	26
13. Har det någon gång hänt att ditt barn har...?	28
14. Bryr du dig om åldersmärkningen på datorspel/tv-spel?	30
15. Hur tycker du att åldersmärkningen på olika medier bör vara?	31
16. Hur tycker du att samhällets skydd av barn och unga fungerar när de använder följande medieformer?	32
17. När det gäller skydd av barn och unga när de använder medier, hur stort ansvar anser du att nedanstående aktörer ska ha?	33
18. Får du den information och vägledning som du behöver när det gäller barns och ungas medieanvändning?	34
19. Finns det innehåll i tv, film, datorspel/tv-spel eller på internet som du tycker är skadligt för barn?	37
20. Finns det något innehåll i tv, film, datorspel/tv-spel eller på internet som du har märkt att ditt barn blivit skrämt, ledset eller deppigt av att se?	38
21. Finns det något innehåll i tv, film, datorspel/tv-spel eller på internet som du inte vill att ditt barn ska komma i kontakt med?	41
22. Tycker du att barnet ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt...?	43
23. Tycker du att du själv ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt...?	46
24. Hur bedömer du ditt barns förmåga att:	48
BILAGA 1.	
BORTFALL, SIGNIFIKANS, ÅLDERSINTERVALL OCH KALIBRERINGSVIKTER	51

INLEDNING, BAKGRUND, METOD OCH LÄSANVISNING

Detta är en redovisning av resultatet från en undersökning av vårdnadshavares attityder kring deras barns medieanvändning, skyddsaspekter när det gäller medieinnehåll och åsikter om skadlig mediepåverkan. De data som redovisas här består av svar på de frågor som ställts till vårdnadshavare till barn mellan 9 och 18 år, det är alltså inte barnen själva som svarat på frågorna. Genomgående redovisas resultatet fördelat på tre åldersgrupper av barn, vilka i löpande text omnämns med siffror: 9–12 (år), 13–16 (år) samt 17–18 (år).

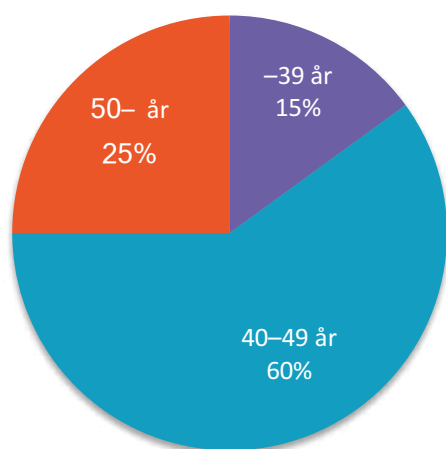
Kommittén Medierådet, som upphörde 2011 när myndigheten Statens medieråd bildades, genomförde 2005, 2006, 2008 och 2010 Ungar & medier-undersökningar. Med undantag för 2010 skiljer de sig så mycket från föreliggande rapport att det i regel inte är meningsfullt att försöka jämföra utvecklingen över tid. Medielandskapet förändras snabbt, varför nya frågeställningar tillkommer medan andra förlorar sin relevans. Detta har inneburit att vissa frågor omformulerats och svarsalternativ har ändrats, vilket innebär att det inte alltid går att göra direkta jämförelser ens med resultaten från undersökningen 2010, eller de två studier som myndigheten Statens medieråd hittills publicerat *Föräldrar & medier 2012/13* och *Föräldrar & medier 2015*. I de fall det finns jämförbara data mellan de båda studierna redovisas dessa i löptext och tabeller.

Parallellt med denna rapport publiceras *Ungar & medier 2017*, där barn och unga 9–18 år tillfrågats om sina medievanor och attityder kring medier samt *Småungar & medier 2017*, där föräldrar till barn 0–8 år tillfrågats om barnens medievanor och deras egna attityder kring medier. De frågor som redovisas i denna rapport gäller endast föräldrar till barn 9–18 år. Data om föräldrars attityder till yngre barns medieanvändning redovisas i *Småungar & medier 2017*.

Underlaget för denna rapport består av en enkät som sändes ut till 3 981 föräldrar till barn 9–18 år, vilket är lika många som i *Föräldrar & medier 2015*, och därmed landets största statistiska undersökning av föräldrars attityder kring barns medievanor. Statistiska centralbyrån genomförde datainsamlingen där respondenterna kunde välja på att fylla i en pappersenkät eller ett webbformulär. Urvalet av respondenterna är ett obundet slumpmässigt urval stratifierat på barnens ålder: 9–18 år. Datainsamlingen pågick mellan 18 augusti och 6 december 2016. Svartfrekvensen är 39,2 %. Detta är aningen lägre jämfört med närmast föregående datainsamling. Sjunkande svarfrekvenser är inget unikt för Ungar & medier, eller ens för medievaneundersökningar, utan något som iakttagits under lång tid vid olika typer av enkätundersökningar med slumpvisa urval, både i Sverige och internationellt. Orsakerna till detta är inte helt klarlagda, men ett rimligt antagande är att ett generellt ökande antal undersökningar – såväl akademiska som marknadsundersökningar – lett till en obenägenhet att svara på enkäter hos allt fler. Framtiden får utvisa om det är möjligt att fortsätta med enkätundersökningar med obundna slumpmässiga urval eller om man får använda sig av alternativa metoder för datainsamling.

För att kontrollera hur föräldrarnas ålder påverkar deras attityder om barns medieanvändning delades de i tre åldersgrupper: under 40 år, 40–49 år samt över 50 år.

Andel svarande föräldrar per åldersgrupp 2016 (%)

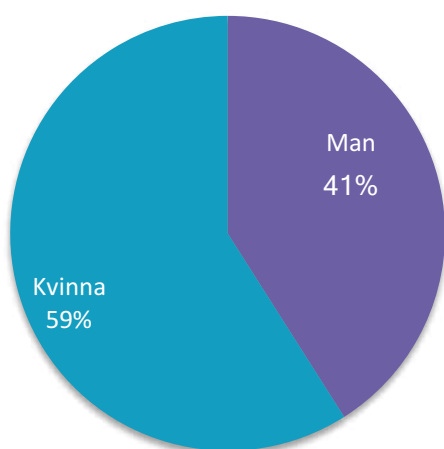

Fördelning av åldersgrupper föräldrar/barn (%)

Föräldrars ålder	Barns ålder			Totalt
	9-12 år	13-16 år	17-18 år	
-39 år	66 %	24 %	10 %	100 %
40-49 år	43 %	44 %	13 %	99 %
50- år	19 %	47 %	33 %	100 %

Tabellen visar en viss samvarians mellan föräldrarnas ålder och barnens ålder: en majoritet (66 %) av föräldrar under 40 år har barn 9-12 år men den största andelen (47 %) av föräldrarna över 50 år har barn i åldern 13-16 år. Barn i 17-18-årsåldern är inte i majoritet i någon av föräldragrupperna.

Är du man eller kvinna? (%)

Det är vanligare att kvinnor besvarat enkäterna än att män gjort det. Trots att frågeformulären sändes ut till lika många män som kvinnor består svarsunderlaget av 59 % kvinnor och 41 % män, vilket är samma fördelning som 2014. Det finns dock en markant skillnad mellan åldersgrupperna på så sätt att majoriteten svarande i de två yngre åldersgrupperna är kvinnor, medan majoriteten i gruppen 50+ är män.

Könsfördelning i föräldraåldersgrupper (%)

Föräldrars ålder	Andel som svarat		
	Kvinnor	Män	Totalt
-39 år	73 %	27 %	100 %
40-49 år	60 %	40 %	100 %
50- år	47 %	53 %	100 %

Föreliggande rapport heter *Föräldrar & medier 2017* eftersom den publiceras detta år. Data samlades däremot in under hösten 2016, varför detta årtal används i diagram och i löpande text. Det förhåller sig precis likadant med rapporten *Föräldrar & medier 2015*, där data samlades in 2014. *Föräldrar & medier 2012/13* intar en särställning. Datainsamlingen sträckte sig då över årsskiftet, därav titeln. I denna rapport har vi av utrymmesskäl valt att benämna data från denna insamling som "2012".

Mer detaljerad information om datainsamling och -bearbetning finns i bilaga 1.

SAMMANFATTNING

I detta avsnitt presenteras några påtagliga resultat, framförallt de resultat där det finns stora skillnader mellan olika grupper: vårdnadshavarnas kön och ålder eller barnens kön och ålder. Här lyfts även fram väsentliga skillnader mellan föräldrar till barn med funktionsnedsättningar och hela populationen.

Föräldrarna har fått ta ställning till 10 påståenden om tv och film, spel respektive internet och resultaten visar svarsmönster som är likartade mönstren i den föregående undersökningen 2014. Generellt är det större andelar föräldrar som uttrycker positiva attityder till filmer och tv-program, internet och datorspel än som uttrycker negativa. Datorspel är dock den medieform som har högst andel negativa åsikter från föräldrarnas sida. Framförallt anser man att datorspel är mer beroendeframkallande, stjälar tid från viktigare aktiviteter och kan leda till mer ohälsa än andra medieaktiviteter. Påståendet att medier gör barn aggressiva har mycket svagt stöd, oavsett medieform. Föräldrar till barn med funktionsnedsättningar har generellt mer negativa attityder till samtliga medieformer.

Föräldrarna till barn med funktionsnedsättningar uppger att dessa mindre ofta än andra barn använder sociala medier. Även när barnen själva tillfrågas om detta, uppger de funktionsnedsatta att de mindre ofta använder sociala medier, men skillnaderna är betydligt mindre (se *Ungar & medier 2017*).

Föräldrar till barn i samtliga åldersgrupper anser inte att det är okej att barnet visar sitt mobilnummer eller adress i sociala medier och stora andelar är även negativa till att barnet visar sitt fullständiga namn och var han/hon går i skolan. När föräldrarnas svar jämförs med barnens (*Ungar & medier 2017*) framgår att de är överens på en övergripande nivå, men det finns skillnader på så sätt att barnen oftast är mer tillåtande än föräldrarna. Barnen ser således inte potentiella problem med sociala medier på riktigt samma sätt som föräldrarna.

Föräldrarna har svarat på frågor om vad de oroar sig för i samband med medieanvändning och resultaten visar att oron är tämligen stor för framförallt att barnet ska mobbas eller hotas på internet eller via mobilen, och att barnet ska kontaktas av vuxna som söker sexuell kontakt via internet. Kvinnor oroar sig med enstaka undantag i betydligt högre grad än vad män gör när det gäller vad barnet kan råka ut för i samband med medieanvändning. Föräldrar är också mer oroliga för att flickor ska råka illa ut på nätet än för att pojkar ska göra det. Skillnaderna är störst avseende händelser med sexuell koppling (här är skillnaderna upp till 25 procentenheter). Endast för två påståenden oroar sig pojkarnas föräldrar generellt mer än flickornas. Dels för att barnet ska vara elakt mot eller mobba någon annan på internet, dels för att barnet ska ägna så mycket tid åt internet/spel att barnet blir socialt isolerat. Föräldrar till pojkar förefaller oroas mest när pojken är i åldern 13–16.

I åldersgruppen 9–12 är föräldrar till barn med funktionsnedsättningar mindre oroad än genomsnittet för flertalet påståenden, vilket kan vara relaterat till att dessa barn använder sociala medier i lägre grad än genomsnittet. Föräldrar till barn med funktionsnedsättningar i åldersgrupperna 13–16 och 17–18 oroar sig däremot i högre grad än genomsnittet för nästan samtliga påståenden – och i vissa fall är skillnaden markant. Det finns således en ganska stor oro bland föräldrar till tonåringar med funktionshinder för vad internet- och mobilanvändningen kan medföra för deras barn.

Beaktas svaren på frågan om vilka negativa händelser barnet råkat ut för förefaller mobbning och hot samt sexuella närmanden via internet vara ett större problem för flickor än för pojkar i tonåren, medan social isolering är en större risk för pojkarna. Föräldrar till barn 9–12 med funktionsnedsättningar rapporterar i ungefär samma utsträckning som genomsnittet att något av det som efterfrågas har inträffat. Föräldrar till barn med funktionsnedsättningar i tonåren svarar däremot i högre grad än genomsnittet att barnet råkat ut för samtliga företeelser som efterfrågas. Exempelvis uppges 39 % av barnen i åldersgruppen 17–18 ha blivit mobbat eller hotat på internet eller via mobilen (jämfört med 17 % i hela populationen). Den större oro som föräldrar till tonåringar med funktionsnedsättningar ger uttryck för förefaller därmed vara grundad i verkliga erfarenheter.

Jämfört med *Ungar & medier 2015* finns det en tendens till att något större andelar av föräldrarna anser att det finns medieinnehåll som är skadligt. Eftersom andelen föräldrar som anser att det finns skadligt medieinnehåll ökade mellan undersökningarna 2012 och 2014, och nu ökar ytterligare en aning skulle det kunna vara en uppåtgående trend.

Jämfört med *Ungar & medier 2015* har andelarna som svarar att barnet blivit skrämt, ledset eller deppigt till följd av olika slags medieinnehåll ökat något i alla åldersgrupper, men det övergripande mönstret är detsamma som i *Ungar & medier 2015*. Kvinnor uppger i högre utsträckning än män att deras barn blivit skrämda, ledsna eller deppiga av medieinnehåll. Ser man till barnets kön är det också vanligare att föräldrar till flickor uppger att detta inträffat. Föräldrar till barn med funktionsnedsättningar svarar i högre grad än genomsnittet att deras barn påverkats negativt av olika slags medieinnehåll och ibland är det stora skillnader – omkring 20 procentenheter högre. Det är väldigt sällan som barn med funktionsnedsättningar uppges ha påverkats i lägre grad än genomsnittet.

De medieinnehåll som föräldrar främst inte vill att barnet ska komma i kontakt med är porr och skildringar av sexuella hot/övergrepp. Kvinnor har en mer restriktiv hållning än män avseende medieinnehåll i form av spelat våld, porr, sexuella hot/övergrepp och skräckfilm, särskilt i de två yngre barnåldersgrupperna. I övrigt framträder inga stora skillnader mellan män och kvinnor. Bland föräldrar till barn med funktionsnedsättningar 9–12 och 13–16 varierar svaren, men bland föräldrar till barn 17–18 är det genomgående större andelar som inte vill att barnet ska komma i kontakt med de innehåll som frågan gäller. Ibland är skillnaderna jämfört med hela populationen ganska stora.

Föräldrarna har tillfrågats om de anser att deras barn ägnar för mycket tid, för lite tid eller lagom med tid åt olika aktiviteter, såväl fysiska och sociala som medierelaterade. Det man framförallt tycker att barnet ägnar för mycket tid åt är olika former av digitala spel, internet, mobiltelefonen samt – för tonåringarna – sociala medier. De tre senare medieformerna är sammanflätade på så sätt att mobilanvändning till stora delar inkluderar internetanvändning och sociala medier. Det man anser att de ägnar för lite tid åt är framförallt böcker och tidningar. Även läxor/skolarbeten och sport/träning är aktiviteter som föräldrarna tycker att barnen borde ägna mer tid åt.

Detta svarsmonster är mycket likartat resultatet 2014. Tittar man närmare på svarsandelarna finns dock en intressant tendens: medan andelarna som anser att barnet ägnar för mycket tid åt spel, internet, mobiltelefonen och (för tonåringarna) sociala medier ökar något, minskar andelarna som anser att barnet ägnar för mycket tid åt filmer och tv-program i samtliga åldersgrupper. En förklaring till detta finns sannolikt i barnens beteenden. Den dagliga mobil- och

internetanvändningen är i princip hundra procentig bland tonåringarna och har ökat bland 9–12 till 70 %–75 % sedan 2014. Samtidigt har det dagliga tittandet på filmer och tv-program minskat successivt sedan 2012 i samtliga åldersgrupper (se *Ungar & medier 2017*). Man bör dessutom ha i åtanke att mycket tittande på tv och film idag sker på mobilen, datorn eller surfplattan, vilket av föräldrarna kanske uppfattas som att barnet ”håller på med mobilen” eller ”surfar på nätet” snarare än som ”tittar på film”.

Tendenserna att föräldrarna i ökande grad anser att barnen ägnar för mycket tid åt spel, internet, mobilen och sociala medier och att de i minskande grad anser att de ägnar för mycket tid åt filmer och tv-program har kunnat iakttas ända sedan 2012 års undersökning.

Om man sätter föräldrarnas missnöje i relation till i vilken utsträckning pojkar och flickor faktiskt använder de olika medierna framgår att föräldrarnas missnöje ibland är större än andelen högkonsumenter bland barnen. Detta gäller särskilt barnens spelande och användande av sociala medier. När det gäller tidsåtgången för tv/film är missnöjet mer proportionerligt.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättningar anser i högre grad än genomsnittet att deras barn ägnar för lite tid åt läxor och skolarbeten samt sport och träning, men för mycket tid åt spel, filmer och tv samt internet. Detta gäller i alla åldersgrupper och skillnaderna är oftast 10 procentenheter eller mer. I åldersgruppen 17–18 med funktionsnedsättningar anser föräldrarna även i högre grad än genomsnittet att barnen ägnar för mycket tid åt mobiltelefoner och sociala medier. Föräldrar till barn med funktionsnedsättningar uttrycker således större missnöje med den tid barnen ägnar olika medier, jämfört med hela populationen, och detta missnöje tenderar öka när barnen blir äldre.

När föräldrarna svarar på frågan om de själva ägnar för mycket tid, för lite eller lagom med tid åt olika medier är det vanligaste svaret ”lagom” eller, för internet, ”för lite tid”. Ser man till föräldrarnas ålder syns stora skillnader avseende mobilanvändning: ju yngre föräldrarna är, desto större andelar anser att de använder mobilen för mycket. En liknande skillnad märks i synen på sociala medier. Ser man till föräldrarnas kön framgår att kvinnor i högre utsträckning än män anser sig ägna för mycket tid åt mobilen och sociala medier. Mest missnöjda med sin användning av mobilen och sociala medier är yngre kvinnor.

Föräldrarna har fått bedöma sitt barns förmåga att utföra ett antal medierelaterade aktiviteter, såsom att skicka meddelanden, hitta och förstå information på internet. Sammantaget bedömer föräldrarna att barnen är bäst på att skicka meddelanden och hitta information på internet, men för samtliga färdigheter bedöms äldre barn vara bättre än yngre. Detta mönster går igen från den förra undersökningen och kan förklaras med att barn utvecklar dessa färdigheter ju äldre de blir.

Föräldrar till barn 9–12 och 13–16 med funktionsnedsättningar svarar genomgående att deras barn är mindre bra, jämfört med hela populationen, men de väljer också oftare svarsalternativet ”barnet gör aldrig detta/det har aldrig hänt”. Ibland är skillnaderna mellan barnen med funktionsnedsättningar och populationen ganska stora, exempelvis när det gäller barnens förmåga att avgöra om information på internet är sann eller falsk. Hur stora skillnaderna mellan barnen med funktionsnedsättningar och populationen är varierar givetvis mellan de olika förmågorna, men det finns en tydlig tendens till att barnen med funktionsnedsättningar har större svårigheter med att hantera den digitala tillvaron – och i vissa avseenden är skillnaderna jämfört med hela populationen i samma åldersgrupp markanta.

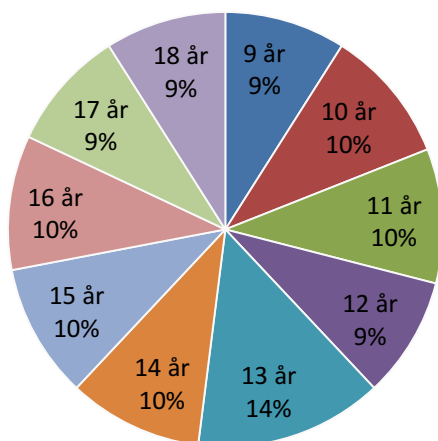
RESULTATREDOVISNING

1. Är barnet en pojke eller flicka? (%)

Ålder	Pojkar	Flickor
9–12	52 %	48 %
13–16	49 %	51 %
17–18	46 %	54 %

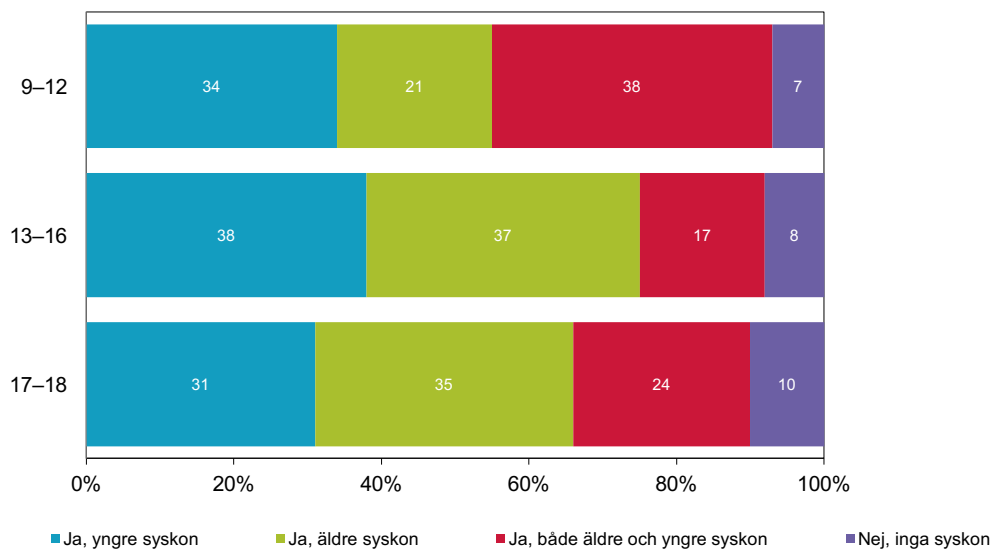
Könsfördelningen är helt eller nästan jämn i de två yngre åldersgrupperna. I gruppen 17–18 år är det en liten övervikt av föräldrar till flickor.

2. Hur mycket fyller barnet i år? (%)

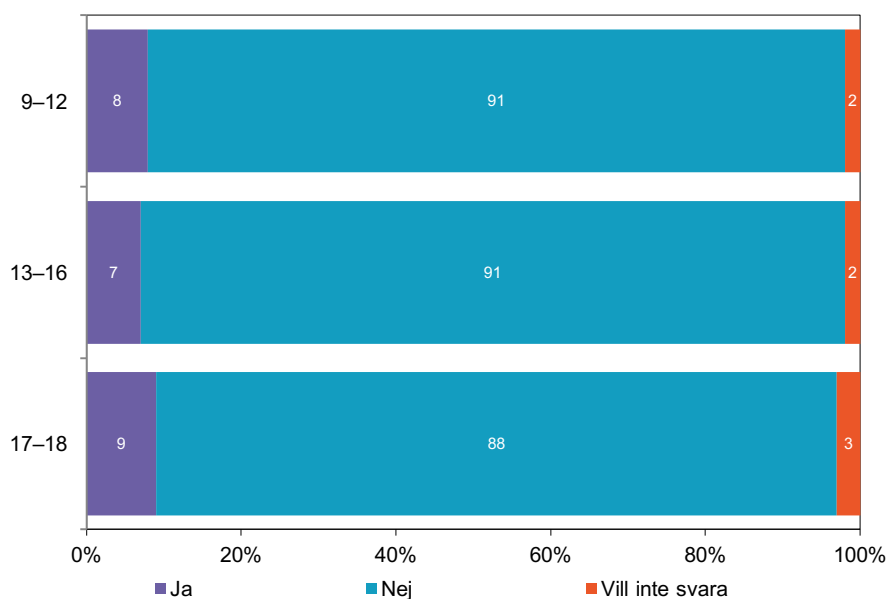
Diagrammet visar att åldersfördelningen är relativt jämn, med en liten övervikt av 13-åringar.

3. Har barnet syskon? (%)

Diagrammet visar att de allra flesta har syskon. För de flesta frågor framträder inga skillnader mellan barn med yngre syskon, äldre syskon eller utan syskon. I det följande nämns endast syskonvariabeln i de fall då den visat sig påverka resultaten. I de fall barnens syskonförhållande inte nämns, beror det på att det inte syns några skillnader mellan barn med olika syskonstatus. Fortsättningsvis används "ensambarn" som beteckning för barn utan syskon.

4. Har barnet en funktionsnedsättning? (%)

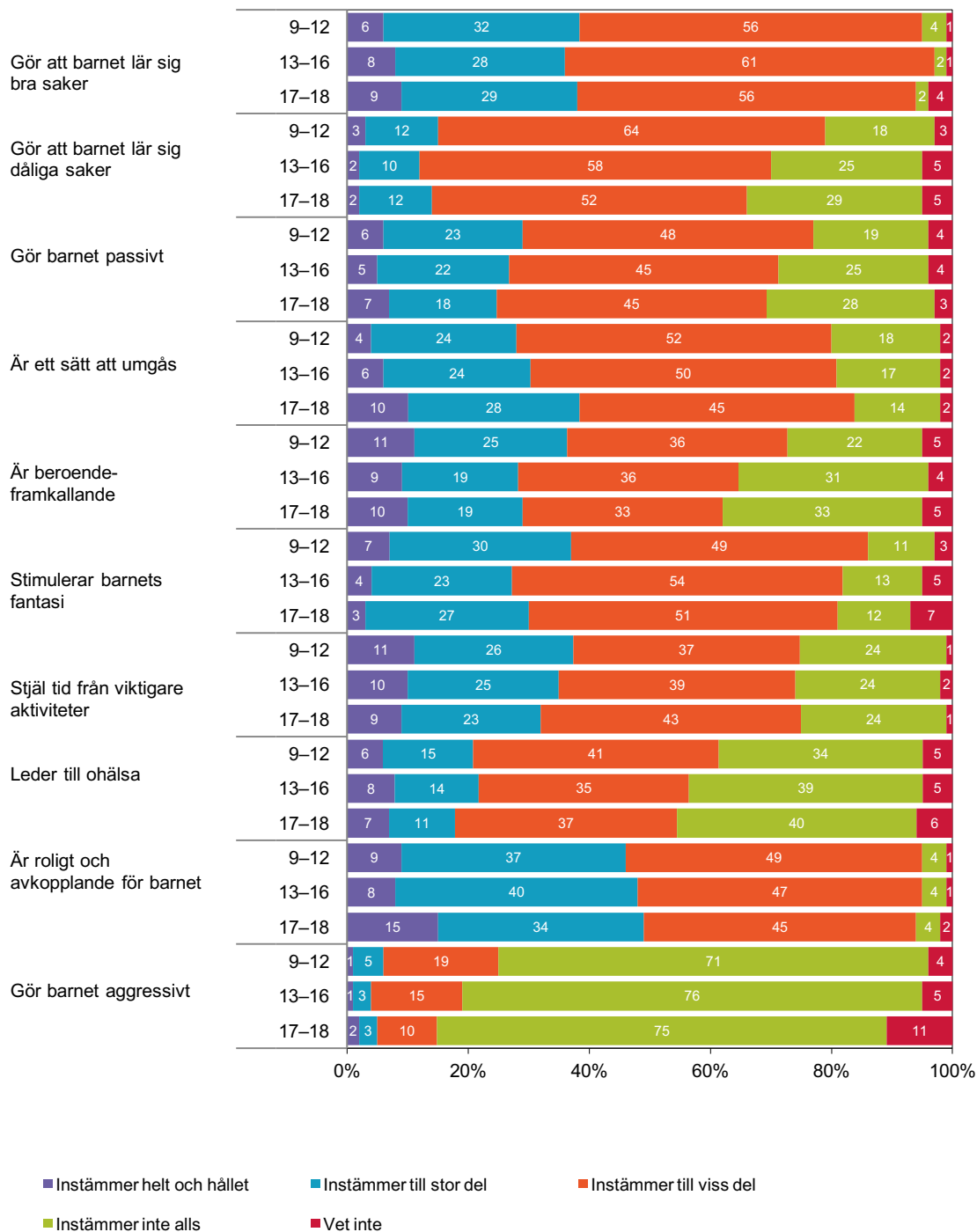
Bland föräldrar till barn 9–12 svarar 8 % att barnet har en funktionsnedsättning, vilket bland föräldrar till barn 13–16 motsvaras av 7 % samt 9 % bland föräldrar till barn 17–18. Detta är betydligt lägre andelar än vad som framkommit i andra undersökningar (t.ex. av Folkhälsoinstitutet) men svaren är näraliggande de som redovisas i *Ungar och medier 2017*, där barn i åldern 9–18 själva har svarat på frågan om de har en funktionsnedsättning. Däremot är det färre som inte vill svara bland föräldrarna än bland barnen.

Könsfördelningen bland barnen med funktionsnedsättningar i undersökningen är relativt jämn (pojkar 9 %, flickor 7 %). De mest förekommande funktionsnedsättningarna är ADHD, Autismspektrumtillstånd samt Dyslexi, vilket stämmer väl med barnens svar i *Ungar & medier 2017*. Det är dock för få individer i respektive grupp för att det ska gå att analysera varje diagnos för sig. I det följande inbegriper således "funktionsnedsättning" samtliga diagnoser som angivits. Det är alltså totalt sett ett litet statistiskt underlag som gäller barn och unga med funktionsnedsättningar, vilket innebär att tillförlitligheten avseende denna grupps medievardag inte är lika hög som avseende hela populationen. De resultat som lyfts i den följande framställningen rör sig därför om sådana där svarsmönstren är mycket tydliga.

Eftersom frågan om funktionsnedsättning hos barnet är ny för i år finns inga tidigare resultat att jämföra med.

5. Här följer några påståenden om tv och film. Markera med kryss hur du ställer dig till följande påståenden när det gäller ditt barn (%)

TV OCH FILM:

Föräldrarna har fått ta ställning till 10 påståenden om tv och film och diagrammet visar ett svarsmönster som är mycket likartat mönstret i den föregående undersökningen 2014, det vill säga Föräldrar & medier 2015. Föräldrarna har en övervägande positiv inställning till tv/film och det påstående man främst håller med om är att tv/film är roligt och avkopplande för barnet, följt av att barnet lär sig bra saker. Få anser att tv/film gör barnet aggressivt och relativt få håller med om påståendet att tv/film leder till ohälsa. Samtidigt finns det stöd för påståendet att det är beroendeframkallande, att det stjäl tid från viktigare aktiviteter och att det gör barnet passivt. De tre åldersgrupperna har likartade svarsmönster men föräldrar till barn i gruppen 9–12 år instämmer i något högre utsträckning i de negativa påståendena, jämfört med föräldrar i de övriga åldersgrupperna.

Ser man till barnets kön finns en enda nämnvärd skillnad: föräldrar till flickor anser i något högre grad, än föräldrar till pojkar, att tv och film stjäl tid från viktigare aktiviteter, vilket kan ha sin förklaring i att flickor i dessa åldrar generellt tittar mer på tv och film än pojkar.

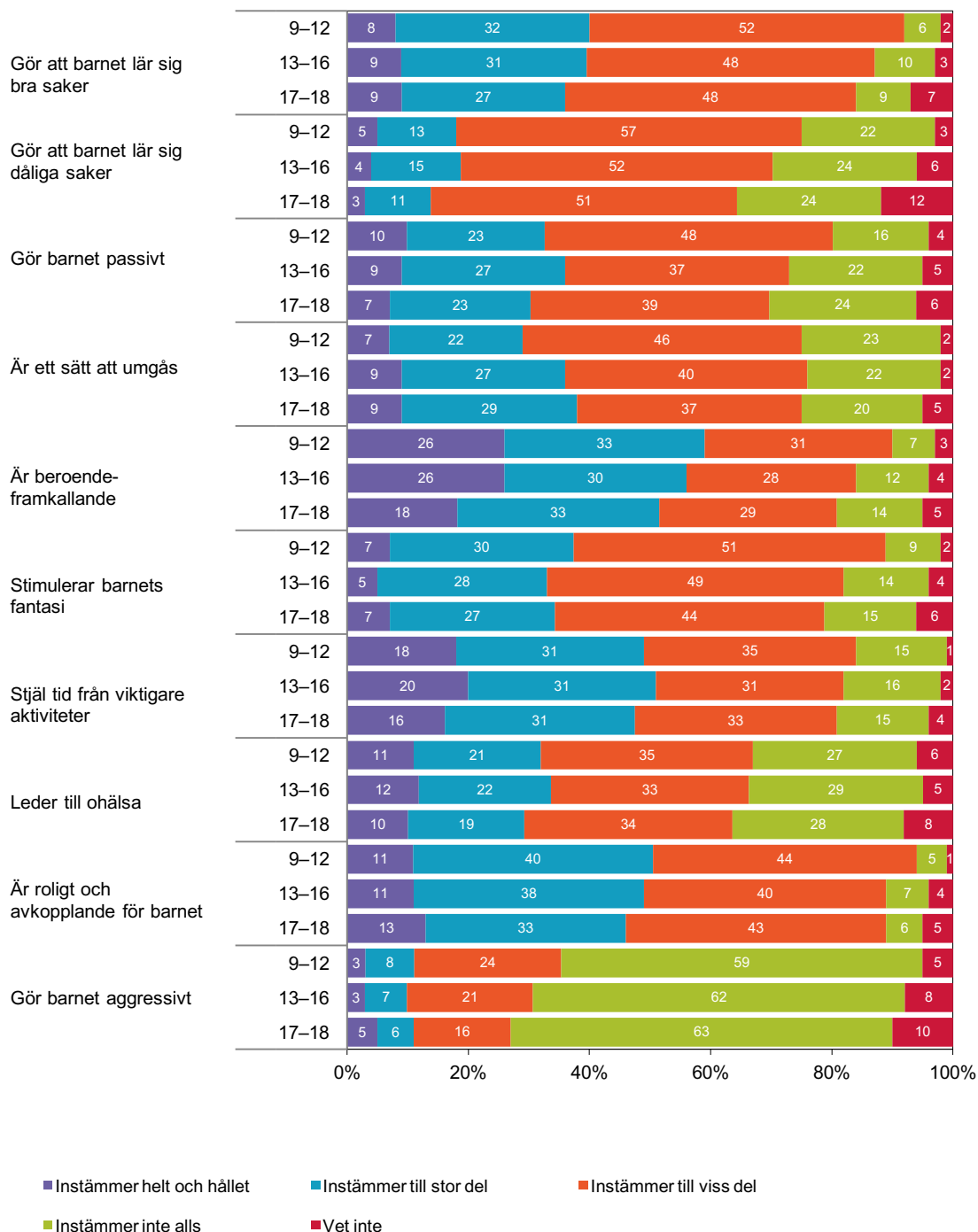
Sett till föräldrarnas ålder (här redovisade i grupperna yngre än 40 år, 40–49 år samt 50 år och äldre), tenderar yngre föräldrar att i något större utsträckning hålla med om negativa påståenden som rör barns tv-/film-tittande. Denna tendens fanns även i den förra undersökningen 2014, men då var den ännu tydligare.

Som ovan nämndes framstår svarsmönstret 2016 som mycket likartat resultatet från 2014. Mer exakta jämförelser låter sig dock inte göras eftersom svarsalternativen har formulerats om något mellan undersökningarna. I föregående undersökningar var svarsalternativen "håller med helt", "håller med ganska mycket", "håller varken med eller inte", "håller inte med så mycket" och "håller inte alls med". I årets undersökning är svaren formulerade som instämmanden på en skala från "instämmer helt och hållet" till "instämmer inte alls" och dessutom finns alternativet "vet inte". Dessa förändringar innebär alltså att resultaten inte är hundra procentigt jämförbara. Detta gäller även de följande diagrammen där föräldrarna har fått ta ställning till påståenden om spel och internet.

Bland föräldrar till barn 9–12 med funktionsnedsättningar finns ett större stöd för påståendena att tv och film är beroendeframkallande och leder till ohälsa, jämfört med genomsnittet. Bland föräldrar till barn 13–16 med funktionsnedsättningar finns ett större stöd för att tv och film gör barnet passivt samt är beroendeframkallande, men också för att det är ett sätt att umgås, jämfört med genomsnittet. Bland föräldrar till barn 17–18 med funktionsnedsättningar är stödet större för påståendet att barnet lär sig dåliga saker och blir passivt, men svagare för att det stimulerar barnets fantasi, jämfört med genomsnittet. Överlag finns det således en tendens att föräldrar till barn med funktionsnedsättningar har en något mer negativ inställning till tv och film.

6. Här följer några påståenden om datorspel/tv-spel/mobilspel/spel på surfplatta. Markera med kryss hur du ställer dig till följande påståenden när det gäller ditt barn. (%)

DATORSPEL/TV-SPEL/MOBILSPEL/SPEL PÅ SURFPLATTA:

Resultatet visar att det finns ett starkt stöd för påståendet att datorspel/tv-spel är beroendeframkallande. Bland föräldrar till 9–12 instämmer 59 % helt eller till stor del, och ytterligare 31 % instämmer till viss del i påståendet. Spel är också den medieaktivitet som störst andel föräldrar anser är beroendeframkallande, om man ser till dem som instämmer helt eller till stor del. Samtidigt finns det ett starkt stöd för påståendet att datorspel/tv-spel är roligt och avkopplande för barnet och det är få som tycker att spelen gör barnet aggressivt. Svarsmönstret är likartat mellan åldersgrupperna men föräldrar till 9–12 tenderar att instämma något mer än övriga föräldrar i de flesta påståendena. Ju äldre barnen är, desto svagare stöd får både de positiva och de negativa påståendena. Dessa resultat överensstämmer väl med resultaten 2014.

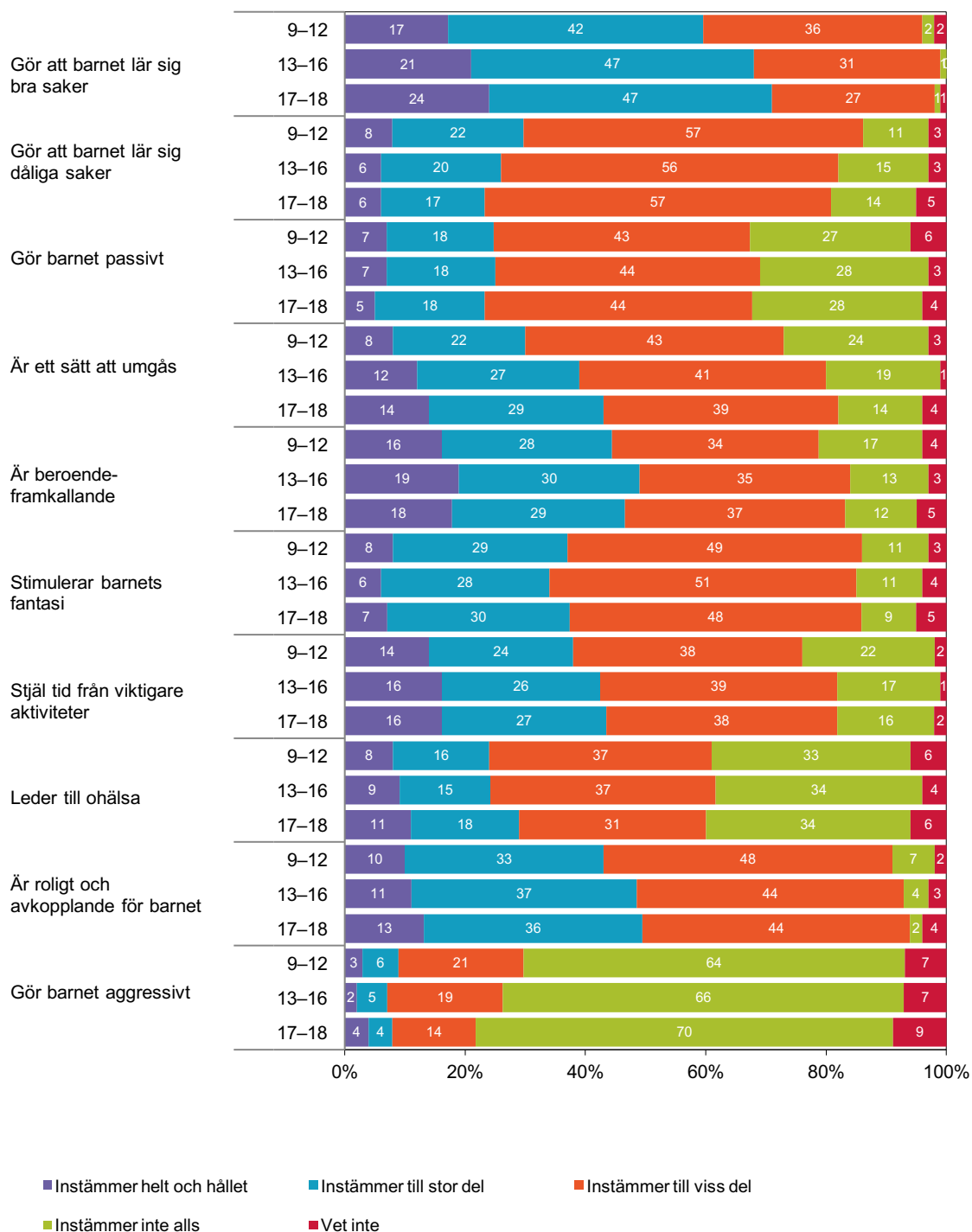
En något större andel föräldrar till pojkar instämmer i att spel gör att barnet lär sig dåliga saker, men också i att spel är ett sätt att umgås.

Yngre föräldrar instämmer något mer i de negativa påståendena, på ett liknande sätt som vid påståendena om tv och film. Bland de yngre föräldrarna instämmer t.ex. 40 % i att spel gör barnet aggressivt, jämfört med 28 % av de äldsta föräldrarna och 32 % i åldern 40–49. I den yngsta föräldragruppen instämmer 81 % i att spel gör att barnet lär sig dåliga saker, jämfört med 63 % i den äldsta föräldragruppen och 72 % i gruppen 40–49. Detta förhindrar dock inte att de yngsta, liksom de andra föräldrarna, även instämmer i de mer positiva påståendena, t.ex. att barnet lär sig bra saker av dataspel.

Bland föräldrar till barn 9–12 med funktionsnedsättningar finns det ett större stöd för de negativa påståendena att spel gör barnet passivt, aggressivt och leder till ohälsa, jämfört med genomsnittet. Bland föräldrar till barn 13–16 med funktionsnedsättningar finns också ett starkare stöd för påståendet att spel gör barnet aggressivt, men även för påståendet att spel är ett sätt att umgås, jämfört med genomsnittet. Bland föräldrar till barn 17–18 med funktionsnedsättningar är stödet svagare för påståendena att spel gör barnet passivt, lär barnen dåliga saker och är beroendeframkallande, jämfört med genomsnittet. Bland föräldrar till de yngsta barnen är således stödet starkare för några negativa påståenden om spel, medan stödet är svagare bland föräldrar till de äldsta barnen med funktionsnedsättning.

7. Här följer några påståenden om internet. Markera med kryss hur du ställer dig till följande påståenden när det gäller ditt barn. (%)

INTERNET:

Diagrammet visar att de flesta föräldrar tycker att internet gör att barnet lär sig bra saker, det stimulerar barnets fantasi och är roligt och avkopplande för barnet – men det gör också att barnet lär sig dåliga saker och är beroendeframkallande, om än inte i riktigt samma utsträckning som datorspel/tv-spel. Föräldrar tycker inte i någon större utsträckning att barnet blir aggressivt av internet. Svarmönstret visar att det är tämligen små skillnader mellan föräldrar till barn i de olika åldersgrupperna och mellan föräldrar till flickor respektive pojkar. Jämfört med resultaten 2014 finns inga markanta förändringar.

Ser man till föräldrarnas ålder finns ingen tydlig tendens. Av de yngsta föräldrarna instämmer en större andel (36 %) i att internet gör barnet aggressivt (jämfört med 23 %–26 % av de andra grupperna). De anser också i hög grad att barnet lär sig dåliga saker från internet, men de instämmer i lägst utsträckning i påståendet att internet är beroendeframkallande. Resultaten är således ganska varierande.

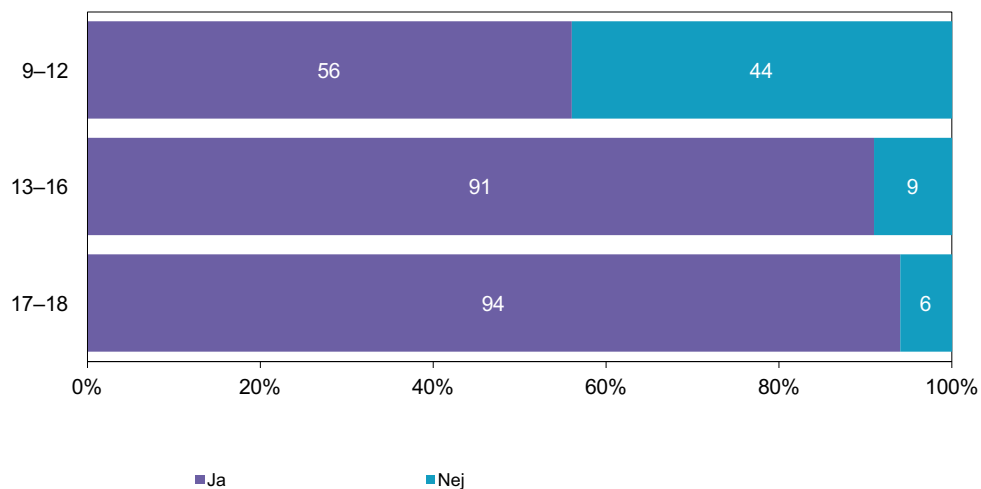
Bland föräldrar till barn med funktionsnedsättning finns det i båda åldersgrupperna 9–12 och 13–16 ett starkare stöd för påståendet att internet föranleder ohälsa och gör barnet aggressivt, jämfört med genomsnittet. Bland föräldrar till barn 17–18 med funktionsnedsättning är stödet starkare för påståendet att internet gör att barnet lär sig dåliga saker samt gör barnet passivt, men svagare för påståendet att internet stjälar tid från viktigare aktiviteter. Föräldrar till barn med funktionsnedsättningar tenderar därmed att ha en något mer negativ inställning till internet än genomsnittet. Detta gäller även, som tidigare konstaterats, föräldrarnas inställning till tv och film samt, bland de yngsta barnen, spel. Eftersom frågan om funktionsnedsättning hos barnet är ny för i år finns inga tidigare resultat att jämföra med.

Ser man till föräldrarnas kön för frågorna 4–6 ser man att det är i stort sett marginella skillnader avseende attityder till medieinnehåll. De enda nämnvärda skillnaderna är att kvinnorna inte instämmer i samma utsträckning som männen i att tv och film stjälar tid från viktigare aktiviteter, medan männen inte instämmer i fullt lika hög grad som kvinnorna i påståendet att tv och film gör att barnet lär sig dåliga saker. I undersökningen 2014 fanns en tendens till att männen hade en något mer positiv attityd till medierna, jämfört med kvinnorna, men detta finns inte belägg för i 2016 års undersökning. I undersökningen 2014 var dessutom könsskillnaderna störst avseende föräldrarnas attityder till barnens internetanvändning men så är inte fallet 2016.

Beaktas syskonvariabeln märks en viss inverkan när det gäller föräldrarnas syn på tv och film, men inte på spel eller internet. Föräldrar till barn utan syskon har en något mer positiv inställning till tv och film, på så sätt att de i högre grad än de andra föräldrarna *inte* instämmer i att tv/film är beroendeframkallande, stjälar tid från viktigare aktiviteter, gör att barnet lär sig dåliga saker eller blir passivt. För övrigt finns ingen tydlig samvariation mellan familjesammansättningen och hur föräldrarna svarar på dessa frågor.

Sammantaget kan man konstatera att föräldrarna generellt är mest negativt inställda till datorspel/tv-spel. Spel anses vara något mer beroendeframkallande, stjäla tid från viktigare aktiviteter, kan leda till ohälsa och göra barnet aggressivt än de andra medieaktiviteterna. Attityderna till barnens användning av internet och tv/film är likartade, med vissa skillnader. Medan föräldrarna anser att tv/film är mer passiviserande än internet, tycker de att internet lär barnen mer dåliga saker och är mer beroendeframkallande än tv/film. Detta övergripande mönster har inte förändrats påtagligt sedan 2014.

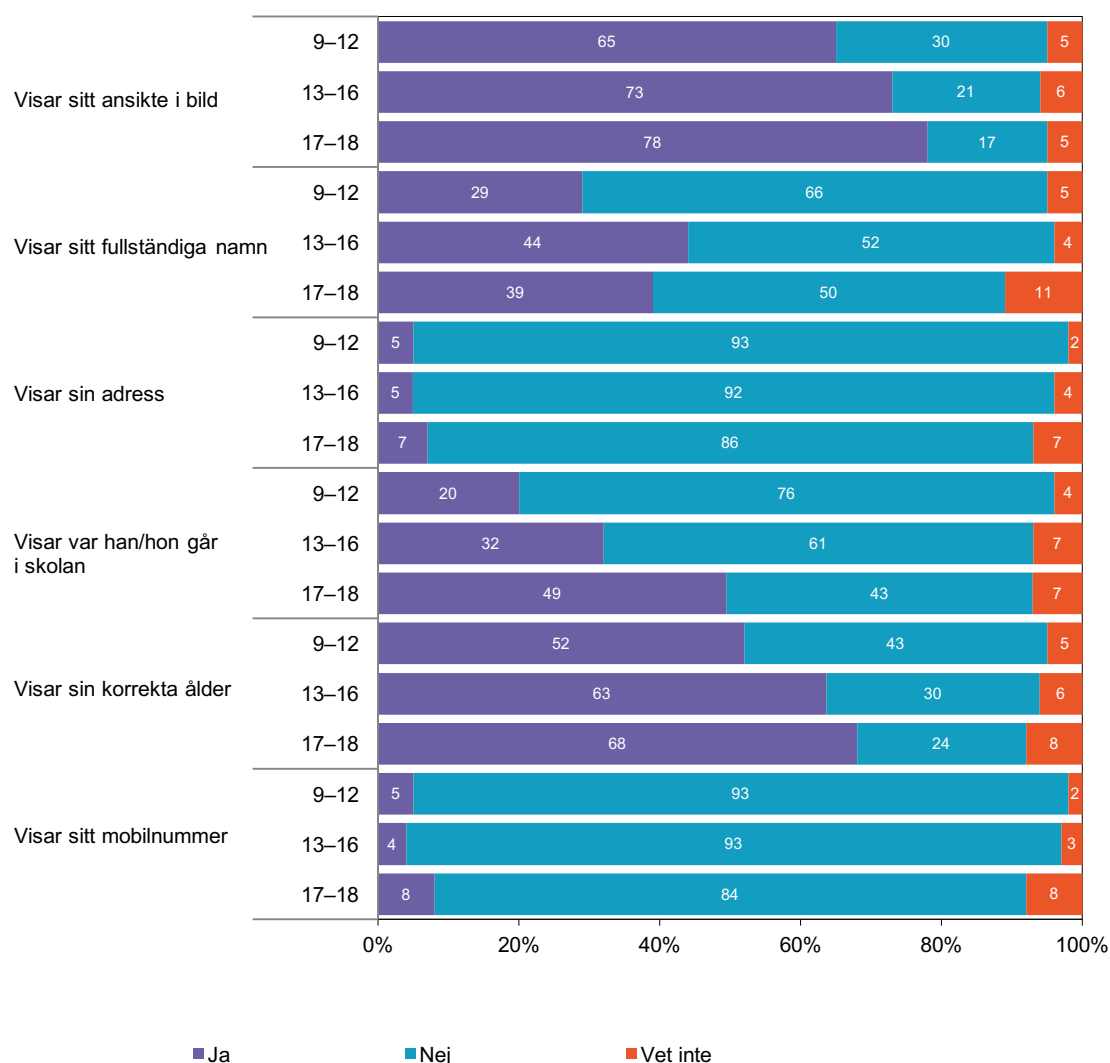
8. Använder barnet sociala medier? (%)

Av barnen 9–12 använder drygt hälften sociala medier och bland tonåringarna är det drygt 90 % som är användare, enligt föräldrarna. Jämför man med hur barnen själva svarat är det något fler som säger sig använda sociala medier (se *Ungar & medier 2017*). Skillnaderna mellan föräldrarnas och barnens svar är dock ganska små.

Bland föräldrar till barn med funktionsnedsättningar i åldersgruppen 9–12 svarar 40 % att barnet använder sociala medier, vilket alltså är 16 procentenheter mindre än genomsnittet. Av barnen 13–16 med funktionsnedsättning använder 80 % sociala medier och av barnen 17–18 är 87 % användare. I samtliga åldersgrupper med funktionsnedsättningar är det således en något mindre andel som använder sociala medier.

9. När ditt barn använder sociala medier, tycker du att det är ok att barnet: (%)

Det som föräldrarna anser är mest okej att barnet gör på sociala medier är att visa sitt ansikte på bild och uppge sin korrekta ålder. Det som är minst okej enligt föräldrarna är att uppge sin adress och sitt mobilnummer. Detta gäller föräldrar till barn i samtliga åldersgrupper, även om föräldrar till de äldsta barnen generellt är mer tillåtande. Det enda undantaget är "att visa sitt fullständiga namn" som föräldrar till 9-12 har minst problem med.

Detta förhållningssätt till sociala medier stämmer väl överens med hur barnen svarat (se *Ungar & medier 2017*). Föräldrar och barn är således överens på en övergripande nivå, men även om mönstret bland barn och föräldrar överensstämmer finns skillnader på så sätt att barnen oftast är mer tillåtande än föräldrarna. När t.ex. 78 % av föräldrarna till 17-18 anser att det är okej att visa sitt ansikte i bild, anser 89 % av barnen i den åldersgruppen att det är okej. När 29 % av föräldrarna till 9-12 anser att det är okej om barnet visar sitt fullständiga namn anser 49 % av barnen att det är okej. Barnen ser således mindre problem än föräldrarna med att uppge den information som frågan gäller. Skillnaden mellan föräldrar och barn är minst i den yngsta

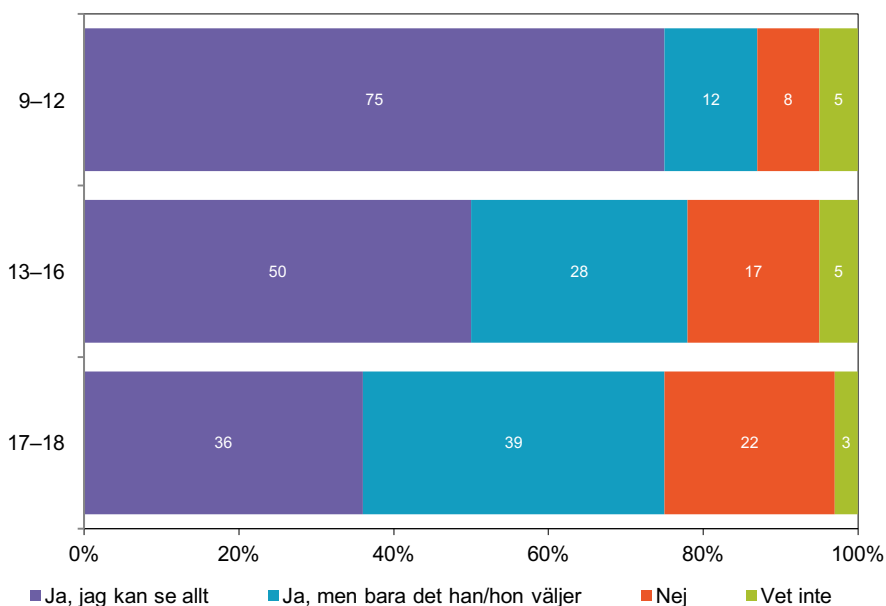
åldersgruppen och här finns även en fråga där barnen är mer restriktiva än föräldrarna: att visa var barnet går i skolan.

Beaktas barnets kön framgår att föräldrar till pojkar är mer tillåtande om barnet uppger sitt fullständiga namn och sin korrekta ålder. För de övriga frågorna finns bara små skillnader, vilket även gäller när föräldrarnas kön beaktas.

Yngre föräldrar är något mer tillåtande när det gäller barnets användande av sociala medier, åtminstone i fråga om ansiktsbilder, att visa sitt fullständiga namn och mobilnummer. Medan 10 % av de yngsta föräldrarna tycker att det är okej att barnet uppger sitt mobilnummer, instämmer bara 3 % i gruppen 40–49. Föräldrar till ensam barn och de som har minst tre barn är något mer tillåtande vad gäller att barnet visar sin adress och sitt mobilnummer.

Föräldrar till barn 9–12 med funktionsnedsättningar svarar på ungefär samma sätt som genomsnittet. Föräldrar till barn 13–16 med funktionsnedsättningar är däremot något mer restriktiva när det gäller att barnet visar sitt ansikte i bild, medan föräldrar till barn 17–18 med funktionsnedsättningar är betydligt mer negativt inställda mot att barnet visar sitt fullständiga namn. Här svarar 72 % av föräldrarna nej, jämfört med 50 % i hela populationen. Även när det gäller att barnet visar sitt mobilnummer är föräldrarna till barn med funktionsnedsättningar i åldersgruppen mer restriktiva.

10. Kan du se ditt barns inlägg på Facebook, Instagram, Twitter, och liknande? (%)

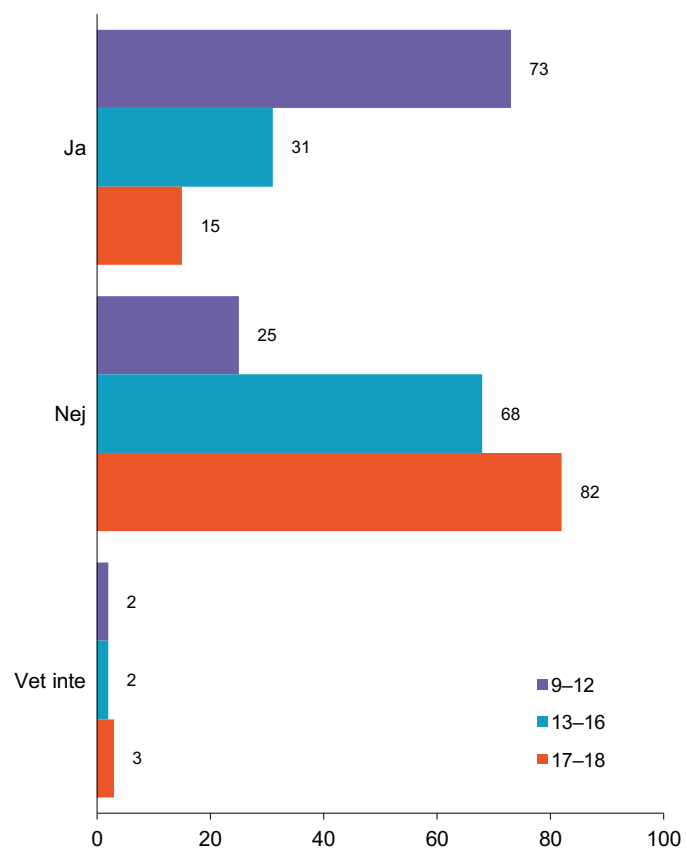

Hur stor insyn föräldrarna har i sina barns liv i sociala medier korrelerar negativt med barnets ålder: ju yngre barnet är desto större insyn har föräldrarna. Att föräldrarnas insyn minskar med åren är fullt rimligt, men man kan notera att även i den äldsta gruppen har en relativt stor andel av föräldrarna (75 %) viss insyn i vad barnen gör. Män och kvinnor har ungefär samma insyn och det finns ingen större skillnad mellan föräldrar till flickor och pojkar. Kön förefaller därmed inte spela någon större roll för denna fråga. Det finns däremot en skillnad med avseende på föräldrarnas ålder, på så sätt att de yngsta har större insyn (86 % helt eller delvis) än övriga (74–81 %).

Jämför man föräldrarnas svar med barnens stämmer det mesta överens, men med ett intressant undantag. Bland ungdomar 17–18 svarar 57 % att deras föräldrar kan se allt, men bara 36 % av föräldrarna i gruppen svarar så. Det är en differens på 20 procentenheter som är svårklarad. En möjlig tolkning är att föräldrarna inte är lika hemtama med de sociala medier de unga använder och därför inte vet om att de kan se allt.

Bland föräldrar till barn med funktionsnedsättningar i åldersgruppen 17–18 är det ca 10 procentenheter fler som kan se (åtminstone delar av) sina barns inlägg. För övrigt finns inga större skillnader mellan föräldrar till barn med, respektive utan, funktionsnedsättningar.

11. Har du lösenordet till något av ditt barns sociala mediekonton? (%)

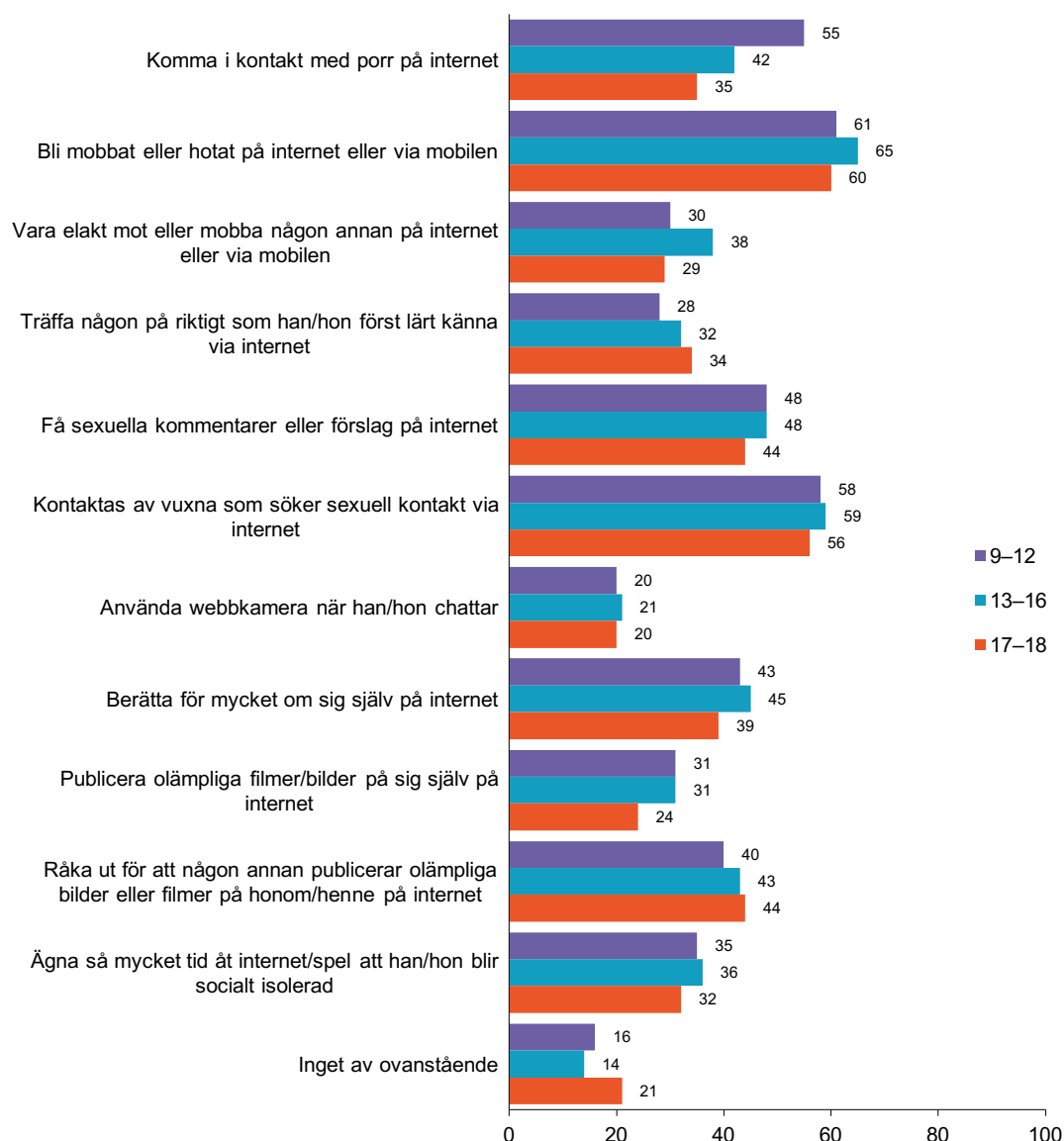
Även när det gäller föräldrarnas tillgång till barnets lösenord korrelerar tillgången negativt med barnets ålder. Ju yngre barnet är desto större andel av föräldrarna har tillgång till barnets lösenord. Samtidigt är det betydligt större andelar av föräldrarna i samtliga åldersgrupper som kan se sina barns inlägg, än som har tillgång till deras lösenord. Bland de äldsta barnen är det bara 15 % av föräldrarna som har lösenorden, jämfört med 75 % som kan se allt eller delar av barnens inlägg. Denna skillnad kan troligen förklaras av att tillgång till lösenord upplevs som ett större intrång i barnets privatliv och att föräldrarna därför avstår.

Det finns ingen skillnad mellan föräldrar till flickor och pojkar och inte heller mellan vårdnadshavare av kvinnligt eller manligt kön. Däremot finns det en stor skillnad med avseende på föräldrarnas ålder: av de yngsta har 61 % tillgång till barnens lösenord, jämfört med 43 % av 40–49 och 23 % av de äldsta föräldrarna. Dessa skillnader förklaras dock snarare av barnens ålder än föräldrarnas, eftersom yngre föräldrar generellt har yngre barn vilket motiverar större föräldrakontroll.

Jämförs föräldrarnas svar med barnens finns det ganska stora skillnader i alla åldersgrupper då föräldrarna i betydligt större utsträckning än barnen svarar att de har tillgång till lösenorden. Bland 9–12 svarar 52 % att föräldrarna har tillgång (jämför 73 % ovan), bland 13–16 är motsvarande andel 18 % (jämför 31 %) och bland 17–18 6 % (jämför 15 %). Om fler föräldrar har tillgång till lösenord än vad barnen tror, eller om föräldrarna tror att de har fler lösenord än de har, får vi låta vara osagt. Diskrepansen kan också bero på att frågan ställd till föräldrarna gäller om de har tillgång till *något av sitt barns* sociala mediekonton varför deras svar kan åsyfta ett annat barn i syskonskaran än det som besvarat barnenkäten.

Föräldrar till barn 13–16 och 17–18 med funktionsnedsättningar har tillgång till sina barns lösenord i något större utsträckning än genomsnittet.

12. Har du någon gång oroat dig för att barnet ska...? (%)

Diagrammet visar att det är relativt vanligt att oro sig för det som nämns ovan. Vanligast är oro för att barnet ska mobbas eller hotas på internet eller via mobilen, följt av oro för att barnet ska kontaktas av vuxna som söker sexuell kontakt via internet. Det minst vanliga svaret är "inget av ovanstående", samt oro för att barnet ska använda webbkamera vid chatt. Det är svårt att se tydliga tendenser för de olika åldersgrupperna. I vissa avseenden ökar oron med barnets ålder men oftast är oron större för barn under 17, eller så är oron relativt konstant oavsett barnets ålder.

Jämfört med 2014 är svarsmönstren likartade, men för de flesta påståendena har oron ökat. Skillnaderna är små men tämligen konsekventa. Undantagen är oron för att barnet ska komma i kontakt med porr eller berätta för mycket om sig själv, som tvärtom minskar något.

Ser man till föräldrarnas ålder är de äldsta den grupp som oroar sig minst över flest alternativ, men tendensen är inte helt entydig.

Ser man till föräldrarnas kön visar det sig att kvinnor generellt sett oroar sig betydligt mer än män för saker deras barn kan råka ut för på internet. På samtliga frågor ligger kvinnorna upp till 14 procentenheter högre än männen, undantaget oron för att barnet ska ägna så mycket tid åt internet/spel att han/hon blir socialt isolerad där en lika stor andel av männen som kvinnorna oroar sig. Bryter man ner resultaten och tittar på föräldrarnas kön inom respektive åldersgrupp framgår att det främst är manliga vårdnadshavare till 17–18-åringar som oroar sig för att barnet ska bli socialt isolerat. För övrigt är det nästan alltid kvinnorna som oroar sig mer än männen inom samtliga åldersgrupper.

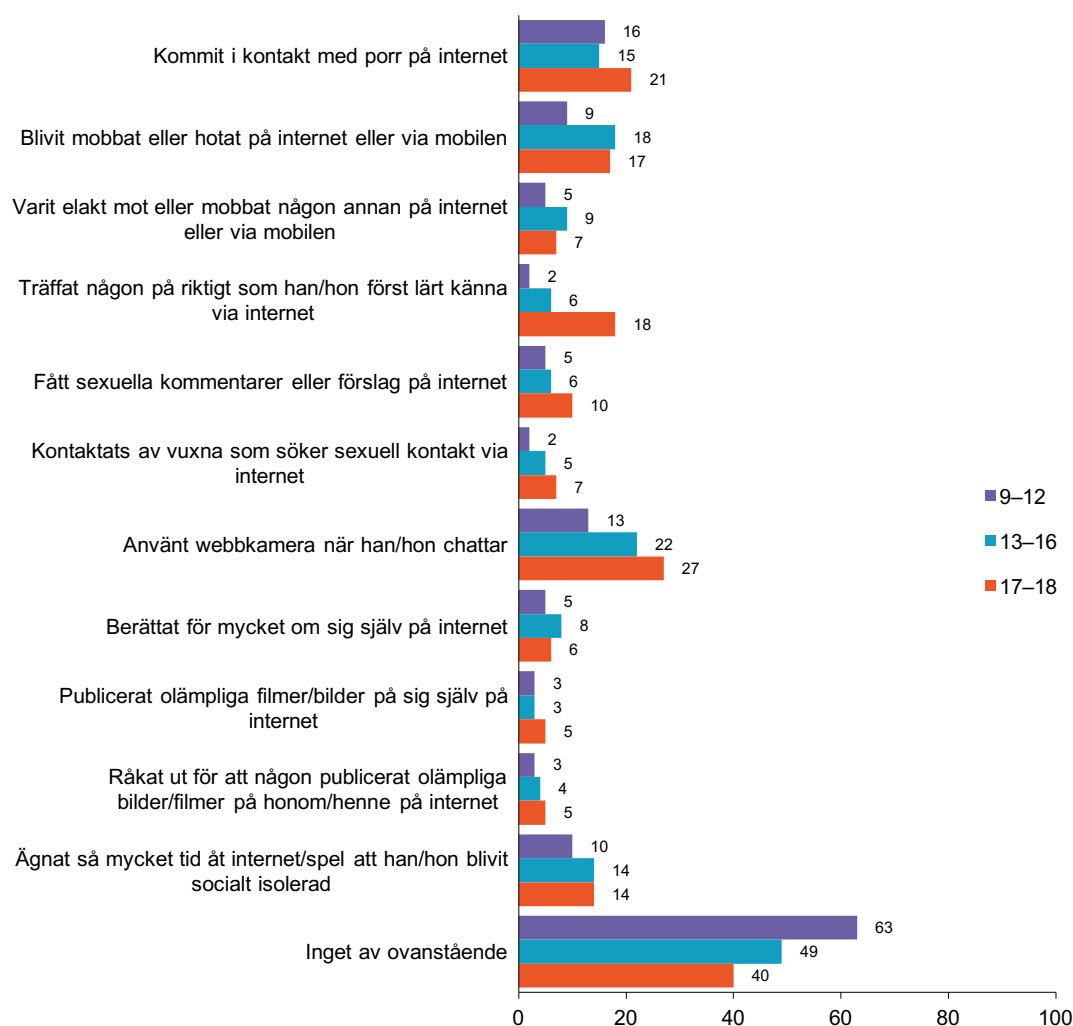
Även barnets kön spelar roll för föräldrarnas oro för att barnet ska råka illa ut på internet. Generellt oroar sig föräldrar till flickor i högre utsträckning än föräldrar till pojkar. Skillnaderna är störst avseende händelser med sexuell koppling (här är skillnaderna upp till 25 procentenheter). Endast för två påståenden oroar sig pojkarnas föräldrar generellt mer än flickornas. Dels för att barnet ska vara elakt mot eller mobba någon annan på internet, dels för att barnet ska ägna så mycket tid åt internet/spel att barnet blir socialt isolerat. Tittar man närmare på föräldrarnas oro inom respektive åldersgrupp framgår att föräldrar till flickor 9–12 samt 17–18 oroar sig mer för samtliga påståenden förutom att barnet ska bli socialt isolerat, där pojkarnas föräldrar oroar sig något mer. Föräldrar till pojkar 13–16 oroar sig mer än flickornas föräldrar för tre påståenden: att barnet ska komma i kontakt med porr på internet, att barnet ska vara elakt mot eller hota någon annan samt bli socialt isolerad till följd av sitt spelande eller internetanvändning. Föräldrar till pojkar förefaller således oro sig mest när pojken är i åldern 13–16.

Om barnet har syskon eller ej inverkar inte på föräldrarnas oro i nämnvärd utsträckning.

I åldersgruppen 9–12 är föräldrar till barn med funktionsnedsättningar mindre oroade än genomsnittet för flertalet påståenden. Det finns två undantag – att barnet ska lägga ut olämpliga bilder/filmer på sig själv respektive ägna så mycket tid åt spel/internet att barnet blir isolerat – där föräldrarna till barn med funktionsnedsättningar är mer oroade än genomsnittet. Att oron förefaller mindre bland föräldrar till barn med funktionsnedsättningar i åldersgruppen 9–12 kan ha koppling till att dessa barn använder sociala medier i något lägre grad än genomsnittet (se diagram 8). Barnet kan förstås hamna i de (ovälkomna) situationerna utan att behöva använda sociala medier men risken, och därmed oron, ökar sannolikt bland användarna av sociala medier. Resonemanget problematiseras dock av att föräldrar till barn 13–16 samt 17–18 med funktionsnedsättningar, som också använder sociala medier i något lägre grad än genomsnittet, oroar sig i högre grad än genomsnittet för nästan samtliga påståenden. För vissa påståenden är skillnaden dessutom markant. Av föräldrar till barn 17–18 med funktionsnedsättningar oroar sig t.ex. hela 59 % för att barnet ska ägna så mycket tid åt internet/spel att han eller hon blir socialt isolerad, vilket är 27 procentenheter högre än i hela populationen. När det gäller oron för att barnet ska bli mobbat eller hotat på internet eller via mobilen är skillnaden 17 procentenheter. Det finns således en ganska stor oro bland föräldrar till tonåringar med funktionsnedsättningar för vad internet- och mobilanvändningen kan medföra för deras barn, en oro som förefaller grundad i verkliga erfarenheter (se vidare nedan i resonemanget efter diagram 13).

13. Har det någon gång hänt att ditt barn har...? (%)

Kryssa för det som inträffat. Du kan kryssa för flera svar

Diagrammet visar att oron föräldrar känner inför sina barns medieanvändning inte motsvaras av andelen föräldrar som uppger att något av påståendena faktiskt inträffat. Det överlägset vanligaste svaret är "inget av ovanstående" och detta mönster är återkommande från föregående undersökningar. Dock uppger 17–18 % av tonårsföräldrarna att deras barn har blivit mobbat eller hotat på internet eller via mobilen, 14 % av tonårsföräldrarna menar att deras barn ägnat så mycket tid åt internet/spel att barnet blivit socialt isolerad och 18 % av föräldrar till 17–18 uppger att barnet träffat någon på riktigt som hon/han först lärt känna via internet – vilket visserligen inte med nödvändighet är något negativt. I den sistnämnda ålderskategorin märks dessutom en svag tendens till att mer har inträffat, jämfört med 2014. Svartalernativet "inget av ovanstående" har minskat i gruppen 17–18 med 9 procentenheter sedan 2014, men ligger på ungefär samma nivå 2016 som 2014 i övriga åldersgrupper.

Andelen föräldrar som uppger att deras barn blivit mobbat eller hotat korresponderar med barnens egna uppgifter: sammantaget uppger 17 % av 13–16-åringarna och 16 % av 17–18-åringarna att de blivit mobbade eller hotade via internet eller mobilen (se även *Ungar & medier 2017*).

Skillnaderna avseende föräldrarnas kön är mycket små, men generellt anger en något högre andel kvinnor än män att deras barn råkat ut för något av ovanstående.

Ser man till föräldrarnas ålder märks en genomgående skillnad bland föräldrar till barn 17–18. Här tenderar de yngsta föräldrarna, de under 40, att något oftare svara att det som efterfrågas har inträffat. I de andra åldersgrupperna finns dock ingen liknande tendens.

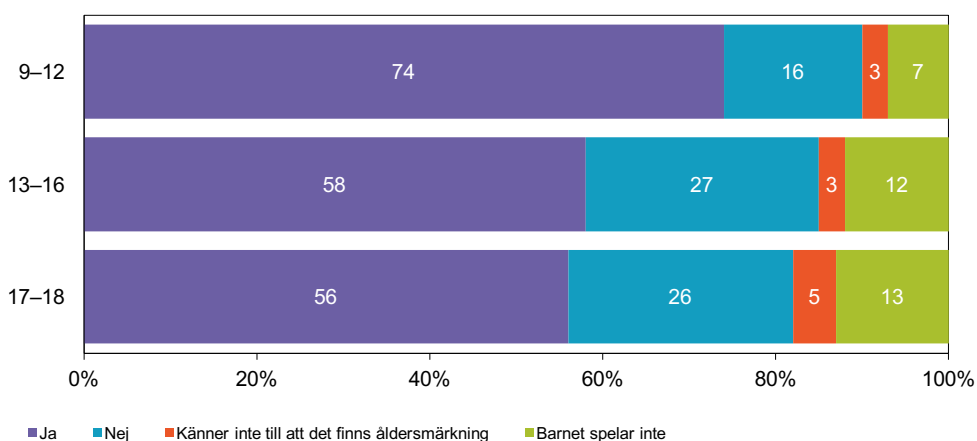
Beaktas barnens ålder och kön framgår några skillnader i föräldrarnas svar. I gruppen 9–12 uppger 19 % av pojkarnas föräldrar att barnet kommit i kontakt med porr på internet, jämfört med 12 % av flickornas föräldrar. Även i åldersgruppen 13–16 uppger pojkarnas föräldrar i högre grad (22 %) än flickornas föräldrar (10 %) att barnet kommit i kontakt med porr. Pojkarnas föräldrar uppger också i högre grad (17 %) än flickornas föräldrar (9 %) att deras barn blivit socialt isolerat till följd av dataspelning eller internetanvändning. Flickornas föräldrar i åldersgruppen 13–16 uppger i högre grad (22 %) än pojkarnas föräldrar (14 %) att deras barn blivit mobbat eller hotat på internet eller via mobilen. Flickornas föräldrar uppger dessutom i högre grad att döttrarna fått sexuella kommentarer eller förslag (9 % jämfört med 2 % av pojkarna) samt kontaktats av vuxna som söker sexuella kontakter (7 % jämfört med 1 % av pojkarna).

Skillnaderna uppträder också i den äldsta åldersgruppen när det gäller om barnet blivit mobbat eller hotat via internet samt fått sexuella kommentarer eller kontaktats av vuxna som söker sexuell kontakt. Föräldrar till flickor uppger i högre grad (21 %) än föräldrar till pojkar (7 %) att barnet blivit hotat eller mobbat. Föräldrar till flickor uppger dessutom i högre grad än föräldrar till pojkar att barnet fått sexuella inviter: "Fått sexuella kommentarer eller förslag på internet", flickor 19 %, pojkar 2 %; "Kontaktas av vuxna som söker sexuell kontakt via internet", flickor 12 %, pojkar 1 %. För flickorna innebär detta en ökning med 8–9 procentenheter jämfört med 2014. För pojkarna finns däremot ingen skillnad i detta avseende. Genom föräldrarnas svar förefaller således mobbning och hot samt sexuella närmanden via internet vara ett större problem för flickor än för pojkar i tonåren, medan social isolering är en större risk för pojkarna. Frågorna om sexuella närmanden på internet och om social isolering till följd av dataspelning eller internetanvändning har inte ställts till barnen själva, men däremot frågor om mobbning och hot. I barnens svar finns inte stöd för att flickor 17–18 mobbats eller hotats i större utsträckning än pojkarna, så i denna fråga verkar barn och föräldrar ha olika uppfattningar (se *Ungar & medier 2017*). Vad som faktiskt skett, eller vem som har "rätt", kan dock inte avgöras i en enkätstudie.

Föräldrar till barn 9–12 med funktionsnedsättningar rapporterar i ungefär samma utsträckning som genomsnittet att något av det som efterfrågas har inträffat. Undantagen är att barnet har publicerat olämpliga bilder/filmer på sig själv (12 %) samt ägnat så mycket tid åt internet eller spel att hon eller han blivit socialt isolerad (22 %). Det är 9 respektive 12 procentenheter mer än i hela populationen. Föräldrar till barn 13–16 med funktionsnedsättningar svarar genomgående i högre grad än genomsnittet att barnet råkat ut för något av det som efterfrågas. Exempelvis svarar 37 % av föräldrarna att barnet blivit socialt isolerat till följd av internetanvändning eller spelning (jämför 14 % i hela populationen) och 18 % uppger att barnet kontaktats av vuxna som söker sexuell kontakt via internet (jämför 5 % i hela populationen). Detta mönster återfinns även bland föräldrar till barn 17–18 med funktionsnedsättningar. Exempelvis uppger 28 % att barnet fått sexuella kommentarer eller förslag på internet (jämför 10 % i hela populationen) och hela 39 % att barnet blivit mobbat eller hotat på internet eller via mobilen (jämför 17 % i hela populationen). Detta är anmärkningsvärda resultat och skillnader som tyder på att

den ökade oro som finns bland föräldrar till tonåringar med funktionsnedsättningar (se diagram 12) tyvärr kan vara befogad. Barn, i synnerhet tonåringar, med funktionsnedsättningar är av resultaten att döma mer utsatta än andra barn varför insatserna för att skydda och stärka dessa barn, genom bland annat ökad medie- och informationskunnighet, borde förstärkas.

14. Bryr du dig om åldersmärkningen på datorspel/tv-spel (t.ex. 3, 7, 12, 16, 18 år)? (%)

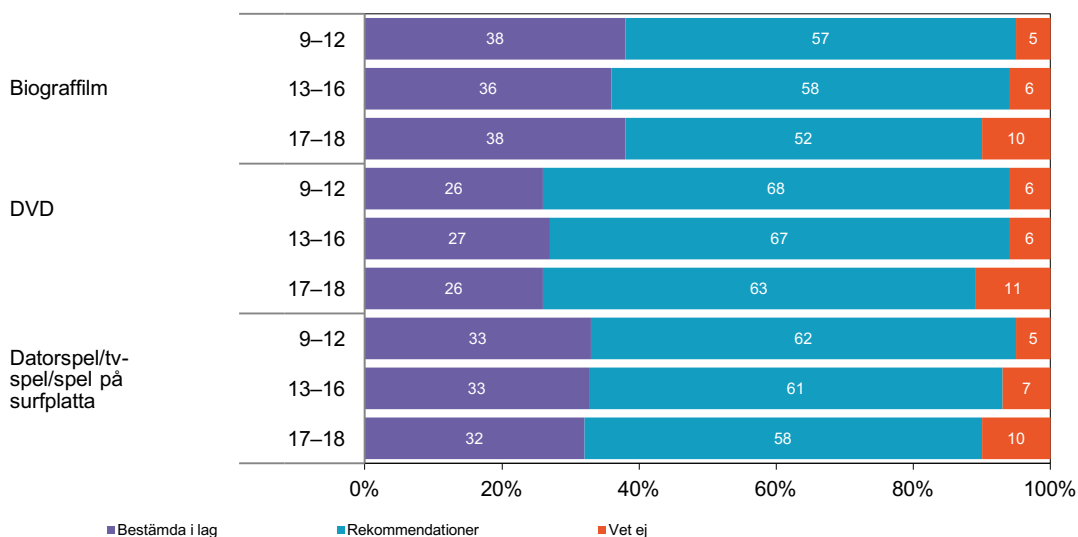
Diagrammet visar att det främst är föräldrar till 9–12 som bryr sig om åldersmärkningen, när barnen blir äldre minskar andelen föräldrar som bryr sig om märkningen. Detta svarsmönster är mycket likartat svarsmönstren 2012 och 2014. I årets undersökning är det delvis kopplat till att andelen som uppger att barnet inte spelar ökar med barnets ålder. En kontrollanalys där endast de barn som faktiskt spelar inkluderats visar att det är nästan exakt lika stor andel av föräldrarna till 13–16 och 17–18 som bryr sig om åldersmärkningen. Samtidigt ökar avståndet till gruppen 9–12 där en ännu större andel av föräldrarna bryr sig om åldersmärkningen, när endast de barn som faktiskt spelar räknas in. Medan ca 30 % av föräldrarna till endast spelande tonåringar bryr sig om åldersmärkningen, bryr sig 80 % av föräldrarna till spelande barn 9–12.

Kvinnor bryr sig i högre grad än män om åldersmärkningen på spel (70 % kvinnor respektive 58 % män). Föräldrar till pojkar bryr sig i något högre utsträckning än föräldrar till flickor (pojkar 68 %, flickor 60 %) vilket rimligtvis beror på att fler pojkar spelar spel.

Beaktas föräldrarnas ålder respektive förekomsten av syskon är svarsmönstren likartade de som fanns 2014. Vad gäller föräldrarnas ålder framgår att de yngsta föräldrarna bryr sig mest om åldersmärkning på datorspel, något som avtar med stigande ålder (under 39 år: 68 %, 40–49 år: 65 %, 50 + år: 61 %).

Det är också vanligare att föräldrar till barn med yngre syskon bryr sig om åldersmärkningen (70 %) än föräldrar till barn med äldre syskon (60 %). En möjlig förklaring till skillnaden (och att den återfinns både 2014 och 2016) kan vara att man har det aktuella barnets yngre syskon i åtanke vid införskaffandet av spel och därför i högre grad bryr sig om åldersmärkningen på spelen.

15. I Sverige är åldersgränser för biograffilm bestämda i lag, medan åldersmärkningen på dvd och datorspel/tv-spel/spel på surfplatta endast är rekommendationer till användarna. Hur tycker du att åldersmärkningen på olika medier bör vara? (%)

Diagrammet ovan visar att en majoritet anser att åldersgränser endast ska vara rekommendationer. Detta gäller samtliga medieformer. Det finns ett något större stöd för lagstadgade åldersgränser för biograffilm än för dvd och datorspel/tv-spel/spel på surfplatta. Jämfört med resultaten från 2014 har inte stödet för lagstadgade åldersgränser gällande något av de nämnda medierna förändrats nämnvärt.

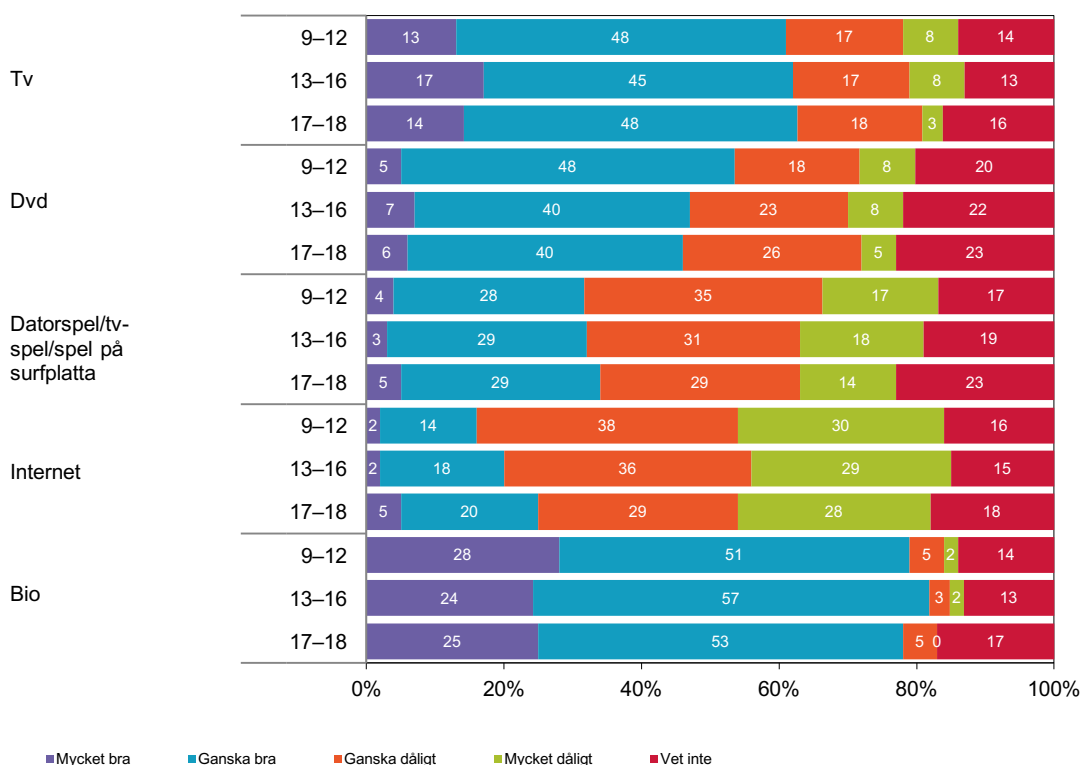
Kvinnor är mer positiva till åldersgränser bestämda i lag än vad män är, vilket gäller för alla medier och alla barnåldersgrupper. Endast bland föräldrar till barn 13–16, gällande inställningen till DVD, anser män i samma utsträckning som kvinnor att lagstiftning vore bra.

Ser man till barnets kön visar det sig att föräldrar till flickor i något högre grad än föräldrar till pojkar anser att åldersgränser bör vara lagstadgade.

Beaktas föräldrarnas ålder finns ingen tydlig skillnad i inställning till åldersmärkningen för de olika medierna.

Bland föräldrar till barn 9–12 med funktionsnedsättningar finns det ett svagare stöd för lagstiftning gällande biograffilm och DVD, och bland föräldrar till barn 13–16 med funktionsnedsättningar är stödet för lagstiftning svagare för samtliga medieformer. Bland föräldrar till barn 17–18 med funktionshinder är stödet för lagstiftning tvärtom betydligt starkare. Här förespråkar 64 % lagstiftning för biograffilm, 38 % för DVD och 45 % vill ha lagstiftning för datorspel/tv-spel/spel på surfplatta.

16. Hur tycker du att samhällets skydd av barn och unga fungerar när de använder följande medieformer? (%)

Diagrammet visar att biografilm är den medieform där man anser att samhällets skydd fungerar bäst. Sämst anser man att samhällets skydd fungerar när det gäller internet. Biografilm är i dagsläget den enda medieform som omfattas av lagstadgade åldersgränser.

Av diagram 15 framgick att föräldrar helst ser att åldersgränserna också på biograf endast skulle vara rekommendationer, medan resultatet på ovanstående fråga pekar i motsatt riktning, eftersom det är den medieform med starkast lagskydd man också anser fungerar bäst. Möjligen kan man tolka detta som att föräldrarna anser att det är föräldrar snarare än samhället som ska skydda barn när det gäller medier. Detta undersöks närmare i nästa fråga.

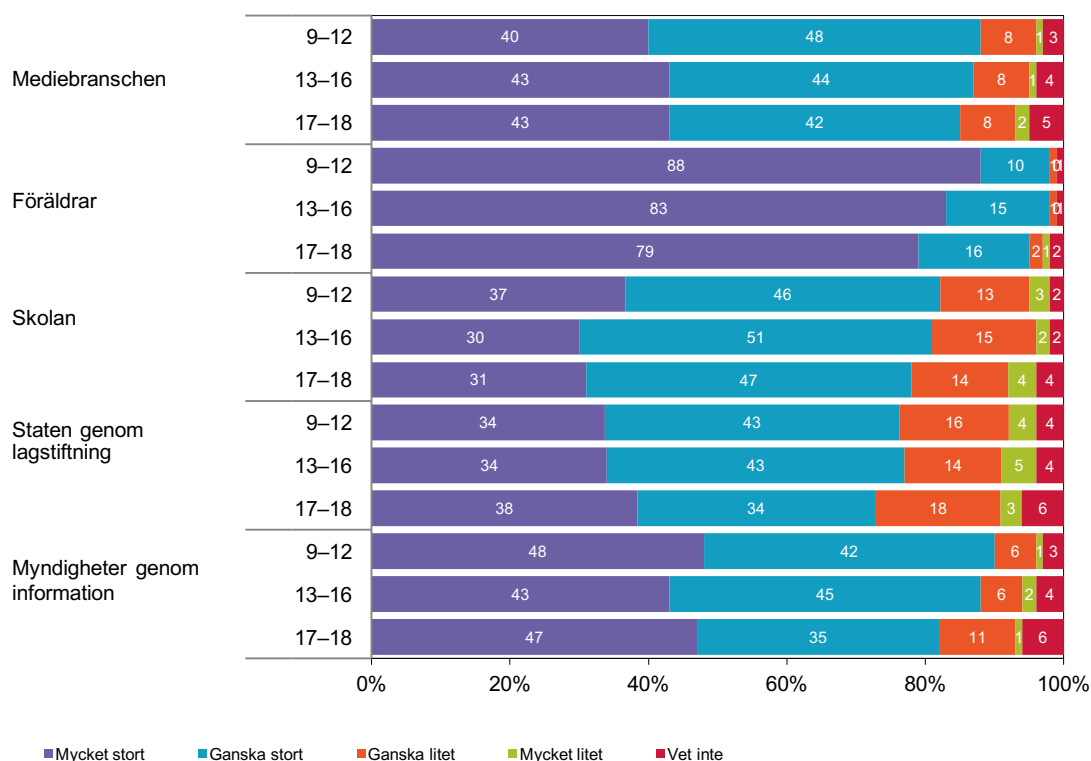
Jämfört med 2014 är förändringarna ytterst små, men de skillnader som finns pekar i positiv riktning – det vill säga att föräldrarna tycker att samhällets skydd blivit något bättre.

Avseende föräldrarnas ålder framträder endast mindre skillnader, det finns inte heller något tydligt mönster i skillnaderna.

I undersökningen 2014 var kvinnor något mindre nöjda med samhällets skydd av barn och unga än vad män var (tv undantaget) men några nämnvärda könsskillnader kan inte beläggas 2016. Det finns inte heller någon större skillnad mellan föräldrar till pojkar respektive flickor.

Föräldrar till barn 9–12 med funktionsnedsättningar är något nöjdare än genomsnittet med samhällets skydd vad gäller tv och DVD, medan föräldrar till barn 13–16 med funktionsnedsättningar är aningen mindre nöjda med skyddet kring dessa två medier. Föräldrar till barn 17–18 med funktionsnedsättningar tycker generellt att skyddet fungerar sämre, särskilt när det gäller internet. Endast 3 % av dem anser att skyddet fungerar mycket eller ganska bra vid internetanvändning, jämfört med 25 % i hela populationen.

17. När det gäller skydd av barn och unga när de använder medier, hur stort ansvar anser du att nedanstående aktörer ska ha? (%)

Diagrammet visar att en kraftig majoritet anser att föräldrar ska ha mycket stort ansvar, men att andelen som anser detta minskar ju äldre barnen blir. Staten och skolan är de som föräldrarna vill tillskriva minst ansvar men då bör man observera att majoriteten ändå menar att de har ett ganska eller mycket stort ansvar. Faktum är att en stor majoritet bland föräldrarna anser att samtliga nämnda aktörer ska ha ett ganska eller mycket stort ansvar.

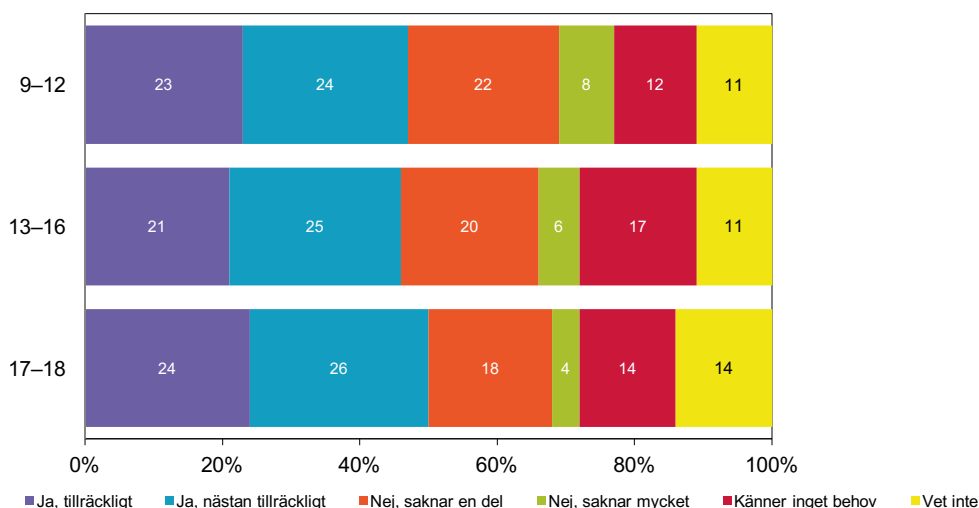
Vid en jämförelse med resultaten från 2012 och 2014 är svarsmönstren mycket likartade. Den enda skillnad som syns jämfört med 2014 är en liten generell ökning (bland föräldrar till 17-18 en relativt stor ökning) av andelen som anser att staten och myndigheter ska ha mycket stort ansvar. Sammantaget framträder därmed en tydlig kontinuitet i synen på vilket ansvar olika aktörer har för skyddet av barn och unga.

Män och kvinnor är i stort sett överens om i vilken utsträckning de olika aktörerna ska ha ansvar för att skydda barn och unga. Kvinnor tenderar dock att lägga ett något större ansvar på samtliga aktörer, det vill säga att de oftare svarar "mycket stort ansvar", än männen som något oftare väljer de svagare alternativen. Barnets kön verkar inte påverka föräldrarnas förhållnings-sätt i ansvarsfrågan. Inte heller föräldrarnas ålder verkar påverka inställningen nämnvärt.

Svarsmönstret bland föräldrar till barn med funktionsnedsättningar är i stort sett detsamma som i hela populationen. I åldersgruppen 9-12 vill föräldrarna lägga något större ansvar på staten och lagstiftningen men i åldersgruppen 13-16 vill de, tvärtom, lägga ett något mindre ansvar där. I åldersgruppen 17-18 finns särskilt ett intressant resultat på så sätt att ingen förälder vill lägga ganska/mycket lite ansvar på mediebranschen. Dessa föräldrar förespråkar således ett större ansvar från mediebranschen, vilket sannolikt hänger ihop med den ökade oro

som finns bland föräldrar till tonåringar med funktionsnedsättningar (se diagram 15) och att dessa tonåringar förefaller vara mer utsatta än andra barn (se diagram 16). Ovan konstaterades också att föräldrar till barn 17–18 med funktionsnedsättningar är generellt något mindre nöjda med samhällets skydd för barn och unga när de använder medier, särskilt internet. Att de då också vill se ett större ansvarstagande från branschens sida är logiskt.

18. Får du den information och vägledning som du behöver när det gäller barns och ungas medieanvändning? (%)

Diagrammet ovan visar att nästan hälften av föräldrarna (46 %–50 %) anser att de får tillräckligt eller nästan tillräckligt med information och vägledning gällande barns och ungas medieanvändning. Andelarna som saknar en del eller mycket information varierar mellan 22 % och 30 %, där de med yngst barn saknar mest information. Samtidigt kan man se att de som svarar att de saknar en del eller mycket information minskar, jämfört med 2014, och de som säger sig inte behöva någon information ökar.

Det finns ingen tydlig skillnad mellan kvinnor och män i denna fråga och inte heller mellan föräldrar till flickor och pojkar.

Ser man till föräldrarnas ålder syns det att den äldsta föräldragruppen upplever minst behov av information och vägledning om barns och ungas medieanvändning. Så var det även i den föregående undersökningen 2014.

Bland föräldrar till barn med funktionsnedsättningar finns endast en större avvikelse från hela populationens svarsmönster. Det gäller åldersgruppen 17–18 där en större andel av föräldrarna saknar information (41 % jämfört med 22 % i hela populationen).

18 b. Varifrån får du information? (%)

Ange upp till tre källor.

Föräldrar 9–12	Föräldrar 13–16	Föräldrar 17–18
Talar med barnet 71 %	Talar med barnet 73 %	Talar med barnet 71 %
Internet 26 %	Internet 25 %	Internet 26 %
Familj, vänner och bekanta 23 %	Skolan 22 %	Familj, vänner och bekanta 24 %
Skolan 22 %	Familj, vänner och bekanta 21 %	Skolan 18 %
Medier 10 %	Medier 11 %	Medier 12 %

På frågan om varifrån föräldrarna får information och vägledning om barn och medieanvändning svarar de flesta oprecist. Kategorin internet i tabellen inkluderar det ordgranna svaret "internet" samt "internetforum", "YouTube", "söker själv på internet" och liknande formuleringar. Vilken källa man söker sig fram till, vilket forum man vänder sig till etcetera framgår sällan av svaren. Detta innebär att väldigt mycket kan inrymmas i kategorierna "internet" och "medier". Denna oklarhet gäller även svaren från föräldrar till barn 0–8, som redovisas i *Småungar & medier 2017*. Oavsett om man betraktar svaren från småbarnsföräldrarna eller de med äldre barn är det således vanskligt att försöka säga något alls om vilka informationskällor föräldrar främst använder, förutom att medier – i synnerhet internet – samt människor i familjen och den nära omgivningen är viktiga. Det finns dock en stor och viktig skillnad mellan småbarnsföräldrarna och de med större barn, nämligen att den sistnämnda gruppen i första hand talar med barnet självt. Det gör inte småbarnsföräldrarna.

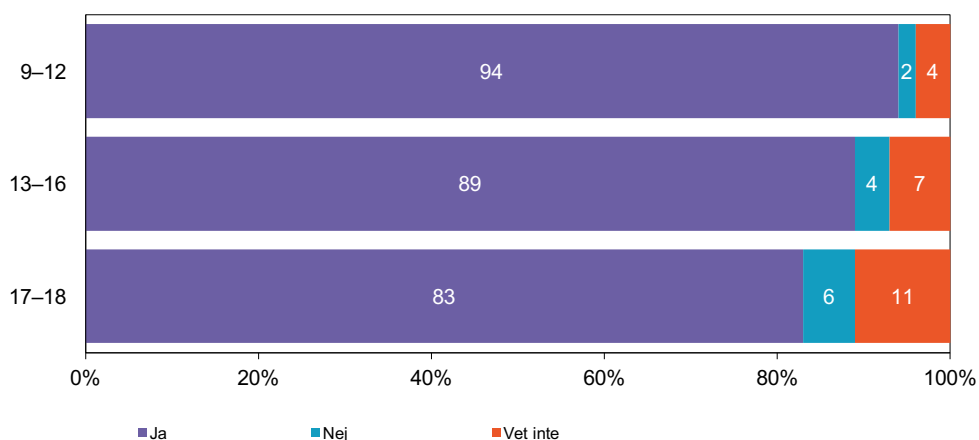
Det finns en marginell skillnad mellan kvinnor och män på så sätt att kvinnorna talar med familj, vänner och bekanta samt barnet i något högre grad än männen, som istället använder internet och medier. Skillnaden är dock endast 2–4 procentenheter.

18 c. Varifrån får du information – officiella källor, utan inbördes rangordning (%)

	Föräldrar 9–12	Föräldrar 13–16	Föräldrar 17–18
Skolan/förskolan	22 %	22 %	18 %
Myndigheter/samhällsinformation	2 %	2 %	1 %
Hälso- och sjukvården/BVC	0,2 %	1 %	0,3 %
Bibliotek	-	-	0,2 %
Åldersrekommendationer	2 %	0,2 %	0,4 %
Forskning/expertes/föreläsningar	2 %	2 %	3 %
Polisen	-	0,2 %	0,2 %

Lyfter man ut de samhälleliga institutioner och myndigheter som återfinns i föräldrarnas svar framgår att skolan är den källa som föräldrarna främst vänder sig till, eller får information ifrån. Övriga samhällsinstitutioner och officiella källor nämns betydligt mer sällan, men kan döljas i svaret "internet" ovan (tabell 18 b). Alla myndigheter, hälso- och sjukvården, bibliotek och skolor finns idag på internet och det kan mycket väl vara så att föräldrar som googlar fram sin information hamnar på dessa sajter. Siffrorna i tabellen säger således bara hur stora andelar av föräldrarna som svarat så precist i enkäten. Med detta i åtanke kan man ändå göra ett par reflektioner utifrån resultaten. För det första att åldersrekommendationer nämns av föräldrar i alla barnåldersgrupper från 2 års ålder (se *Småungar & medier 2017*). Det är ingen stor andel men det finns ändå med bland de källor föräldrar känner till och ibland använder. För det andra att bibliotek inte alls nämns bland föräldrar till barn 9–12 och 13–16, och i mycket begränsad utsträckning bland 17–18. Det skulle kunna förklaras av att föräldrarna betraktar (skol-)biblioteket som en del av skolan och därför svarar skolan, även om det egentligen är skolbiblioteket de har i åtanke. Det är likväl anmärkningsvärt att biblioteken har en så undanskymd position i föräldrarnas medvetande, givet den viktiga roll biblioteken kan spela för både barns och vuxnas medie- och informationskunnighet.

19. Finns det innehåll i tv, film, datorspel/tv-spel eller på internet som du tycker är skadligt för barn? (%)

Diagrammet visar att en stor majoritet anser att det finns skadligt medieinnehåll. Andelen vårdnadshavare som anser att det finns skadligt medieinnehåll minskar ju äldre barnet blir, dock är det fortfarande en stor majoritet föräldrar till 17–18 som anser att det finns skadligt medieinnehåll.

Jämfört med undersökningen 2014 finns en liten ökning på 5 procentenheter av andelen föräldrar till 17–18 som anser att det finns skadligt medieinnehåll. I de andra åldersgrupperna är ökningen enstaka procentenheter. Eftersom andelen föräldrar som anser att det finns skadligt medieinnehåll ökade mellan undersökningarna 2012 och 2014 (med 11–21 procentenheter) och nu ökar ytterligare en aning skulle det kunna vara en uppåtgående trend. Om den är tillfällig eller mer långdragen måste dock framtida mätningar avgöra.

Det finns ingen större skillnad mellan män och kvinnor i denna fråga, eller mellan föräldrar till flickor och pojkar. Inte heller när föräldrarnas ålder beaktas framträder några skillnader.

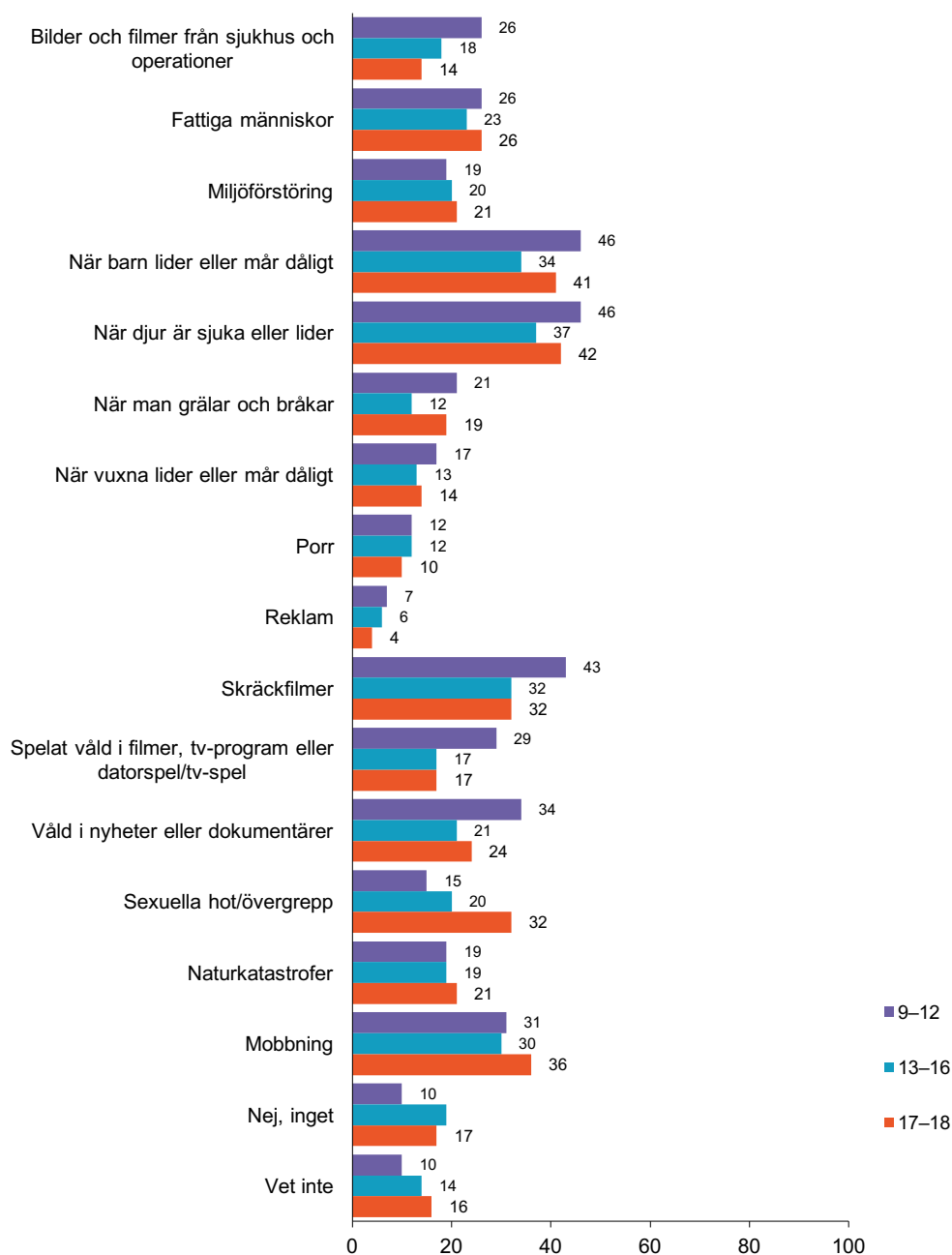
Föräldrar med fler än ett barn svarar i något högre grad ja på frågan.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättningar 17–18 svarar också ja i högre grad (94 %). I de andra två åldersgrupperna finns däremot ingen större avvikelse från genomsnittet.

I tidigare undersökningar har föräldrar också fått ange vilka typer av medieinnehåll de anser är skadliga. Svaren handlade nästan uteslutande om olika former av våld eller sex, varför frågan inte ställs längre.

20. Finns det något innehåll i tv, film, datorspel/tv-spel eller på internet som du har märkt att ditt barn blivit skrämt, ledset eller deppigt av att se? (%)

Du kan kryssa för flera svar

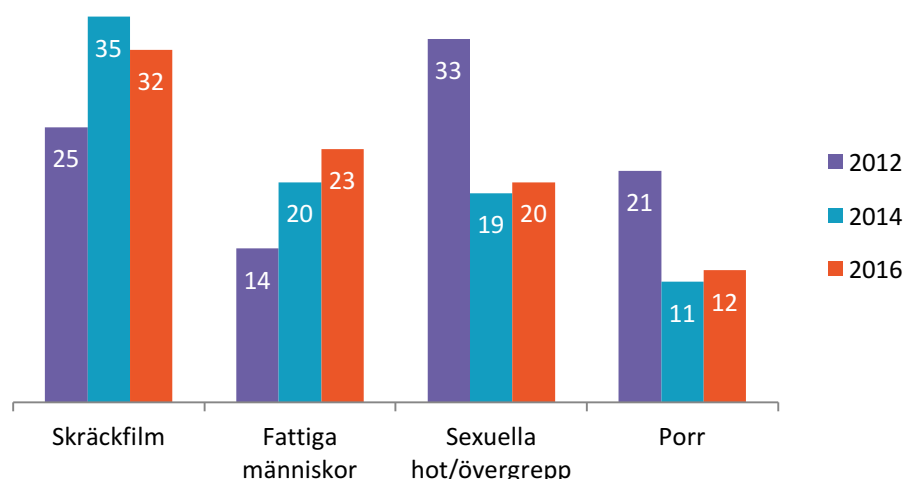

Det bör inledningsvis påpekas att bli skrämmd, ledsen eller deppig av ett medieinnehåll inte är synonymt med att ha påverkats negativt eller i något avseende ha skadats av detta. Att reagera på obehagligt innehåll är naturligt och behöver inte innebära att något negativt har inträffat för individen som sett detta innehåll. Av dessa skäl är det inte självklart hur resultatet ska analyseras. Frågan ovan kan främst betraktas som en undersökning av vad barnen reagerar starkast på när det gäller innehåll av denna typ, snarare än en undersökning av vad som är dåligt för barn att ta del av.

Diagrammet visar att det framförallt är "när barn lider eller mår dåligt", "när djur är sjuka eller lider" samt "skräckfilmer" som barn blivit skrämda, ledsna eller deppiga av. Även "mobbing" anges i relativt hög grad. Yngre barn har i högre utsträckning blivit skrämda, ledsna eller deppiga av de flesta innehållskategorier, jämfört med äldre barn. Endast när det gäller "sexuella hot/övergrepp" och "mobbing" finns en tydlig tendens till att det är vanligare bland de äldre barnen.

Jämfört med 2014 har andelarna som svarar att barnet blivit skrämt, ledset eller deppigt ökat i alla åldersgrupper gällande 9 av de 15 innehållskategorierna: "bilder och filmer från sjukhus och operationer", "miljöförstöring", "när djur är sjuka och lider", "när man grälar och bråkar", "när vuxna lider eller mår dåligt", "spelat våld", "sexuella hot/övergrepp", "naturkatastrofer" samt "mobbing". För de övriga innehållskategorierna varierar resultaten men det är inga markanta skillnader jämfört med 2014

20 b. Andelar skräm, ledsen eller deppig av olika typer av medieinnehåll 2012, 2014 och 2016. (13–16, %)

I *Ungar & medier 2015* noterades en ökning av andelen barn som blivit skrämda, ledsna eller deppiga av att se fattiga människor i medieinnehåll och de ökar ytterligare 2016. Jämför man med data från 2012 kan man å ena sidan se en ökning av andelen unga som reagerat på skräckfilm och å andra sidan allt färre som reagerat på porr eller sexuella hot och övergrepp. Detta behöver dock inte betyda att barn reagerar svagare på sådana innehåll, det kan likaväl handla om att de inte över huvud taget kommer i kontakt med sådant material.

Kvinnor anger i något högre utsträckning än män att barnen blivit skrämda, ledsna eller deppiga av något. Skillnaderna är oftast tämligen små, dock finns det stora skillnader avseende "när barn lider eller mår dåligt" (en skillnad på 10 procentenheter) och "naturkatastrofer" (en skillnad på 9 procentenheter).

Ser man till barnets kön visar det sig att föräldrar till flickor i högre grad än föräldrar till pojkar uppger att barnet blivit skrämt, ledset eller deppigt av samtliga innehållskategorier. I undersökningen 2014 fanns det ett par innehållskategorier som pojkar angavs ha reagerat på i högre grad än flickorna, men 2016 har det förändrats.

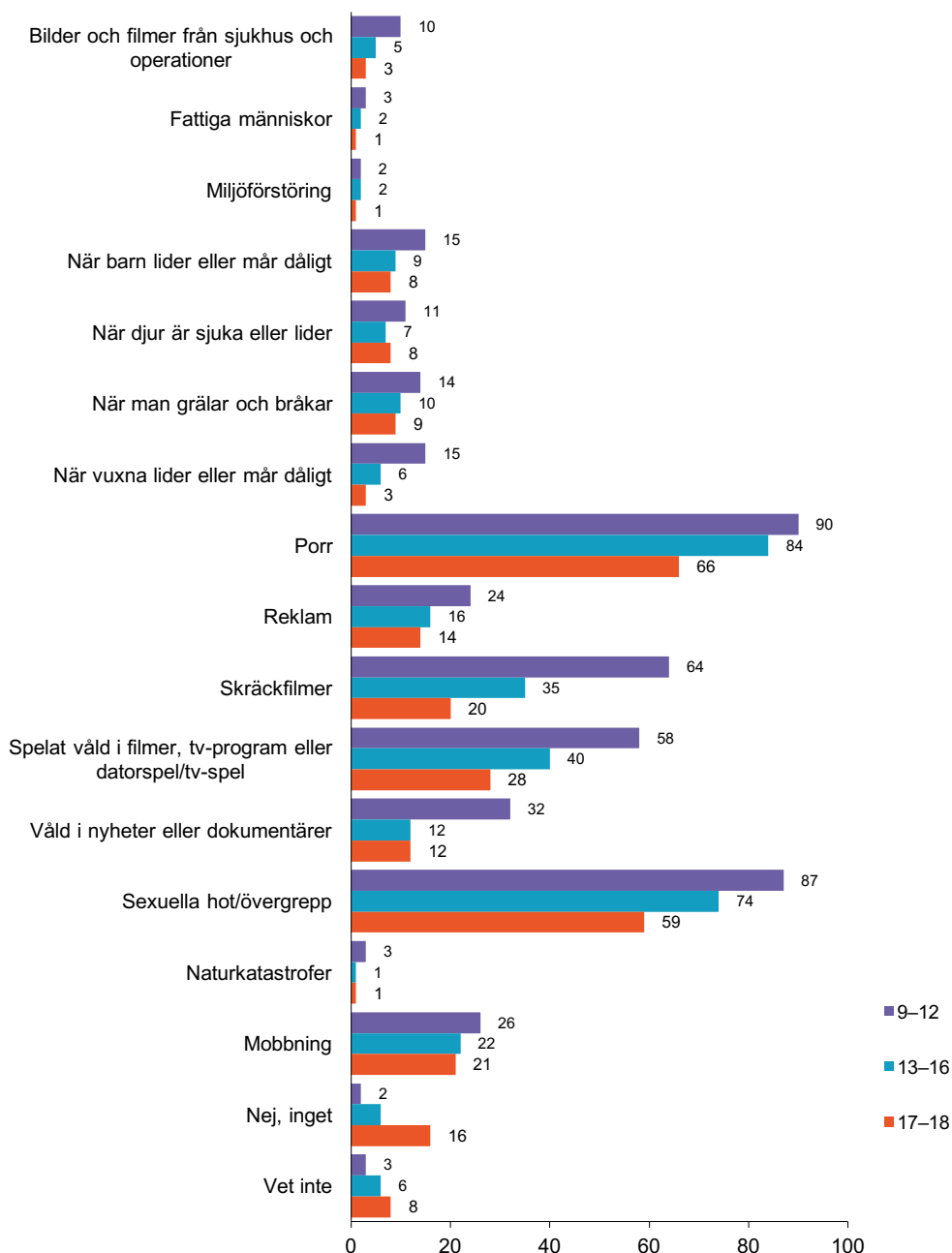
Det finns inget tydligt mönster i hur syskon påverkar resultatet.

Bland föräldrar till barn 9–12 med funktionsnedsättningar anger en något större andel att barnet blivit skrämt, ledset eller deppigt av att se ett flertal innehållskategorier, t.ex. när man grälar och bråkar, spelat våld, sexuella hot/övergrepp och porr. I åldersgruppen 13–16 anger en större andel av föräldrarna att barnet reagerat negativt på framför allt miljöförstöring, sexuella hot/övergrepp samt mobbning. Även i åldersgruppen 17–18 finns ett flertal innehållskategorier som barn med funktionsnedsättningar uppges ha blivit skrämda, ledsna eller deppiga av i större utsträckning än genomsnittet, t.ex. när man grälar och bråkar, porr, reklam, sexuella hot/övergrepp, naturkatastrofer, mobbning samt våld i såväl fiktion som i nyheter och dokumentärer. Sammantaget kan man konstatera att föräldrar till barn med funktionsnedsättningar i högre grad svarar att deras barn reagerat på olika slags medieinnehåll. Ibland är det stora skillnader – omkring 20 procentenheter högre – och det är väldigt sällan som barn med funktionshinder uppges ha påverkats i lägre grad än genomsnittet.

I *Ungar & medier 2017* har barn och unga själva fått ta ställning till huruvida de blivit rädda, ledsna eller deppiga av olika typer av medieinnehåll och i den rapporten finns en jämförelse mellan föräldrarnas och barnens svar. Svarsmönstren kopplas även till den nedanstående frågan till föräldrarna, gällande innehåll de inte vill att barnet ska komma i kontakt med, se vidare *Ungar & medier 2017*.

21. Finns det något innehåll i tv, film, datorspel/tv-spel eller på internet som du inte vill att ditt barn ska komma i kontakt med? (%)

Du kan kryssa för flera svar.

Diagrammet visar att det föräldrarna främst inte vill att barnet ska komma i kontakt med är porr och skildringar av sexuella hot/övergrepp. För föräldrar till barn 9–12 är det även en majoritet som inte vill att barnet ska komma i kontakt med skräckfilm och spelat våld. Det finns stora skillnader mellan vad man uppfattat att barnet blivit skrämt, ledset eller deppigt av att se och vad man som förälder inte vill barnet ska komma i kontakt med – för en diskussion av dessa skillnader hänvisas till *Ungar & medier 2017*.

Jämfört med 2014 är det övergripande svarsmönstret detsamma. De flesta förändringar är, med några undantag, marginella. Bland föräldrar 9–12 har andelen som inte vill att barnet ska komma i kontakt med mobbning ökat med 10 procentenheter och andelen som inte vill att barnet ska komma i kontakt med innehåll där vuxna lider har ökat med 9 procentenheter. Bland föräldrar 13–16 har andelen som inte vill att barnet kommer i kontakt med våld i nyheter eller dokumentärer minskat med 15 procentenheter.

Ser man till föräldrarnas ålder skiljer sig de under 40 år från de som är 50+ på så sätt att de yngsta är mer restriktiva när det gäller vissa innehåll, t.ex. skräckfilmer, våld i nyheter och dokumentärer samt spelat våld. Detta beror dock sannolikt på att yngre föräldrar i regel har yngre barn. Vid en jämförelse mellan föräldrarnas åldrar till barn i samma åldersgrupper kvarstår dock bara mönstret bland föräldrar till de äldsta barnen. Det vill säga att bland föräldrar till barn 17–18 är de yngsta föräldrarna mest restriktiva gällande vissa innehåll. Men tendensen är inte entydig – och i de andra barnåldersgrupperna finns ingen tendens alls.

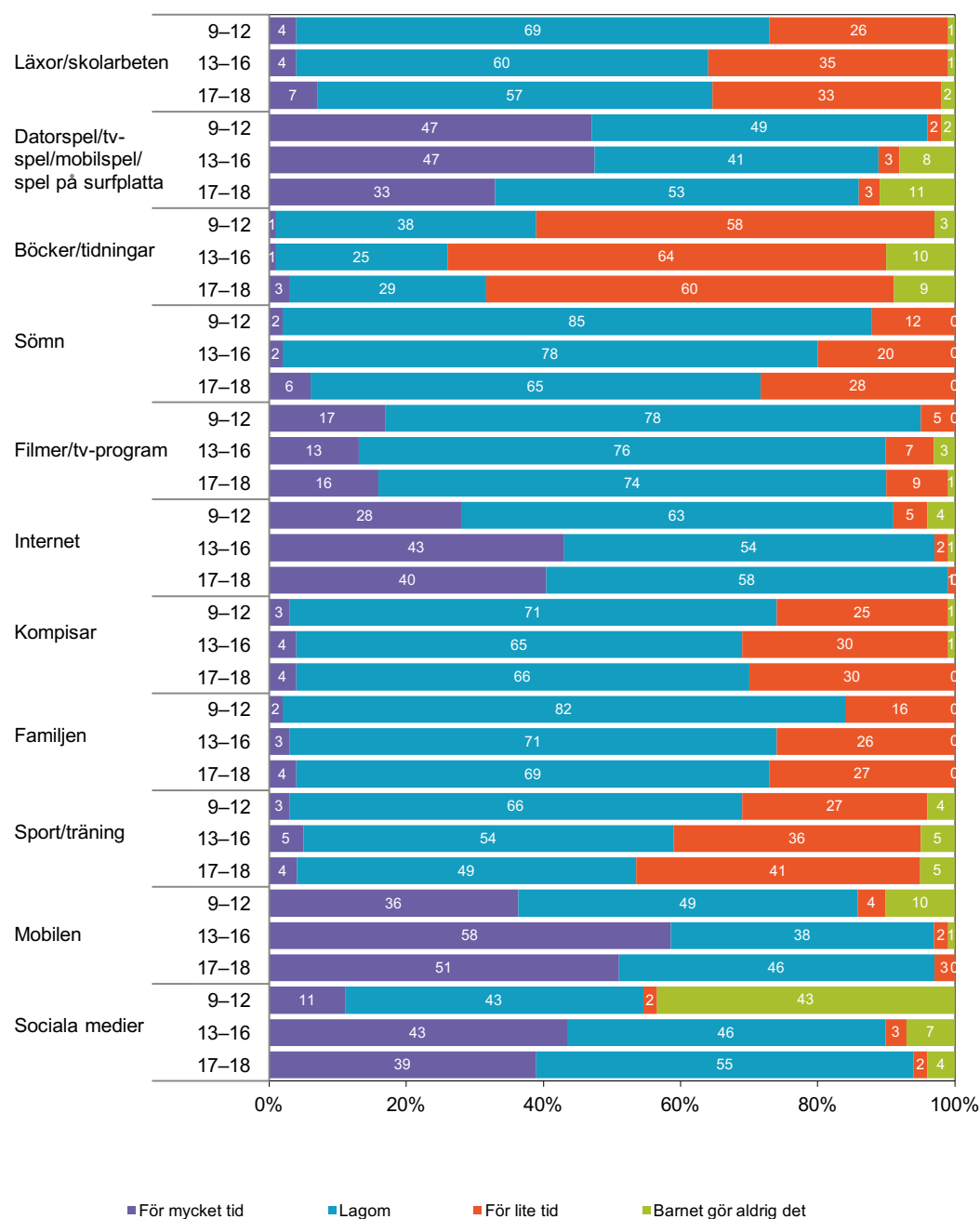
Kvinnor har en mer restriktiv hållning än män avseende medieinnehåll i form av spelat våld, porr, sexuella hot/övergrepp och skräckfilm, särskilt i de två yngre barnåldersgrupperna. I övrigt framträder inga stora skillnader mellan män och kvinnor.

Ser man till barnets kön framträder inga tydliga skillnader, utan föräldrar till flickor och pojkar förefaller ha ett liknande förhållningssätt i frågan.

Föräldrar till ensam barn är något mindre restriktiva när det gäller skräckfilm och våld i nyheter och dokumentärer, särskilt i förhållande till föräldrar med barn som har småsyskon. För övrigt framträder ingen tydlig tendens med avseende på syskon.

Av föräldrar till barn 9–12 med funktionsnedsättningar svarar en något högre andel att de inte vill att barnet ska komma i kontakt med flertalet innehållskategorier. Det är dock oftast inga större skillnader jämfört med genomsnittet. Av föräldrar till barn 13–16 med funktionsnedsättningar är det för några innehållskategorier en lägre andel som inte vill att barnet ska komma i kontakt med det. Undantagen är porr, reklam, sexuella hot/övergrepp samt mobbning som betydligt större andelar av föräldrarna till barn med funktionsnedsättningar inte vill att barnet ska komma i kontakt med. Bland föräldrar till barn 17–18 med funktionsnedsättningar är det genomgående större andelar som inte vill att barnet ska komma i kontakt med de innehåll som frågan gäller. Ibland är skillnaderna markanta, t.ex. reklam som 35 % av dessa föräldrar inte vill att barnet ska komma i kontakt med (jämfört med 14 % i hela populationen) och mobbning som 53 % (jämfört med 21 %) vill förhindra. Resultaten visar alltså att skillnaderna mellan föräldrar till barn med funktionsnedsättningar och hela populationen ökar ju äldre barnet blir. Även om föräldrar till barn med funktionshinder, precis som andra föräldrar, anser att det finns färre innehållskategorier som är olämpliga för barnet när han eller hon blir äldre minskar inte dessa föräldrars oro eller olust i samma utsträckning som andra föräldrars. För några innehållskategorier är det ungefär samma andel av föräldrarna till 9–12 och 17–18 som inte vill att barnet ska komma i kontakt med det, och när det gäller vissa innehållskategorier, t.ex. reklam och mobbning, ökar oron istället.

22. Tycker du att barnet ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt...? (%)

Diagrammet ovan visar att det man framför allt tycker att barnet ägnar för mycket tid åt är datorspel/tv-spel/spel på surfplatta, internet, mobiltelefonen samt – för tonåringarna – sociala medier. De tre senare medieformerna är sammanflätade på så sätt att mobilanvändning till stora delar inkluderar internetanvändning och sociala medier. Det man anser att de ägnar för lite tid åt är framförallt böcker och tidningar. Även läxor/skolarbeten och sport/träning är aktiviteter som föräldrarna tycker att barnen borde ägna mer tid åt.

I vissa avseenden är det stora skillnader mellan åldersgrupperna, t.ex. är det 11 % bland föräld-

rar till 9–12 som anser att barnet ägnar för mycket tid åt sociala medier jämfört med 43 % bland föräldrar till 13–16 och 39 % bland föräldrar till 17–18. Ett annat exempel är sömn där en betydligt större andel av föräldrarna till barn 9–12 än till barn 17–18 svarar "lagom". Dessa skillnader beror sannolikt på olika beteenden bland barnen – att de äldre sover mindre och ägnar mer tid åt sociala medier.

Svarsmönstret är mycket likartat resultatet 2014. Tittar man närmare på svarsandelarna finns dock en intressant tendens: medan andelarna som anser att barnet ägnar för mycket tid åt spel, internet, mobiltelefonen och (för tonåringarna) sociala medier ökar något, minskar andelarna som anser att barnet ägnar för mycket tid åt tv och film i samtliga åldersgrupper, något som motsvaras av barnens faktiska beteende. Den dagliga mobil- och internetanvändningen är i princip hundra procentig bland tonåringarna och har ökat bland 9–12 till 70–75 % sedan 2014. Samtidigt har det dagliga tittandet på film och tv minskat successivt sedan 2012 i samtliga åldersgrupper (se *Ungar & medier 2017*). Man bör dessutom ha i åtanke att mycket tittande på tv och film idag sker på mobilen, datorn eller surfplattan, vilket av föräldrarna kanske uppfattas som att barnet "håller på med mobilen" eller "surfar på nätet" snarare än som "tittar på film".

Tendensen att föräldrarna i ökande grad anser att barnen ägnar för mycket tid åt spel, internet, mobilen och sociala medier har kunnat iakttas ända sedan 2012 års undersökning (då resultaten jämfördes med 2010). En viss minskning av andelen föräldrar som anser att barnet ägnar för mycket tid åt tv och film har samtidigt kunnat iakttas i åldersgrupperna 9–12 och 13–16. I årets undersökning gäller det även föräldrar till barn 17–18. Tendensen är således kontinuerlig.

Generellt anser föräldrarna att pojkar tillbringar för mycket tid med dator-/tv-spelande och spel på surfplatta medan flickorna tittar på tv och film samt använder mobilen och sociala medier alltför mycket. Skillnaderna är allra störst när det gäller spel och sociala medier (20 procentenheter). Detta har sin grund i att pojkar spelar mer än flickor medan flickor använder sociala medier och mobilen mer än vad pojkar gör, och de tittar även något mer på film och tv. Skillnaderna blir tydligare ju äldre barnen blir (se *Ungar & medier 2017*).

Om man sätter föräldrarnas missnöje i relation till i vilken utsträckning pojkar och flickor faktiskt använder de olika medierna framgår att föräldrarnas missnöje ibland är större än andelen högkonsumenter bland barnen. Bland barn 13–16 spelar 39 % av pojkarna och 5 % av flickorna spel mer än 3 timmar/dag. Men 62 % av pojkarnas föräldrar och 32 % av flickornas föräldrar anser att barnen ägnar för mycket tid åt spel. Av pojkarna i åldersgruppen använder 16 % sociala medier mer än 3 timmar/dag, och motsvarande andel bland flickorna är 40 %. Men 30 % av pojkarnas föräldrar och 56 % av flickornas föräldrar anser att barnen ägnar för mycket tid åt sociala medier. När det gäller tidsåtgången för tv/film är missnöjet mer proportionerligt.

I undersökningen 2014 kunde man även notera att föräldrarna föreföll något mer missnöjda med flickornas, än med pojkarnas, mediekonsumtion när den ställdes i proportion till barnens faktiska mediekonsumtion. Görs den jämförelsen här kvarstår en viss skillnad i hur föräldrarna förhåller sig till flickornas respektive pojkarnas medieanvändning, men den är mycket mindre nu (2–4 procentenheter).

Resonemanget ovan sker dock med reservation för att vad som är "för mycket" är högst individuellt och att 3 timmar/dag inte är någon vetenskapligt fastställd gräns för "mycket" mediekonsumtion. Som påpekas i *Ungar & medier*, både 2015 och 2017, har begreppet högkonsument till stor del spelat ut sin roll eftersom så stora andelar av barnen idag faller inom ramen för defi-

nitionen av "högkonsument". Det som var anmärkningsvärt hög konsumtion av t.ex. internet 2010 är inte det idag. Vad föräldrar uppfattar som "för mycket" medieanvändning bör därmed också förändras över tid.

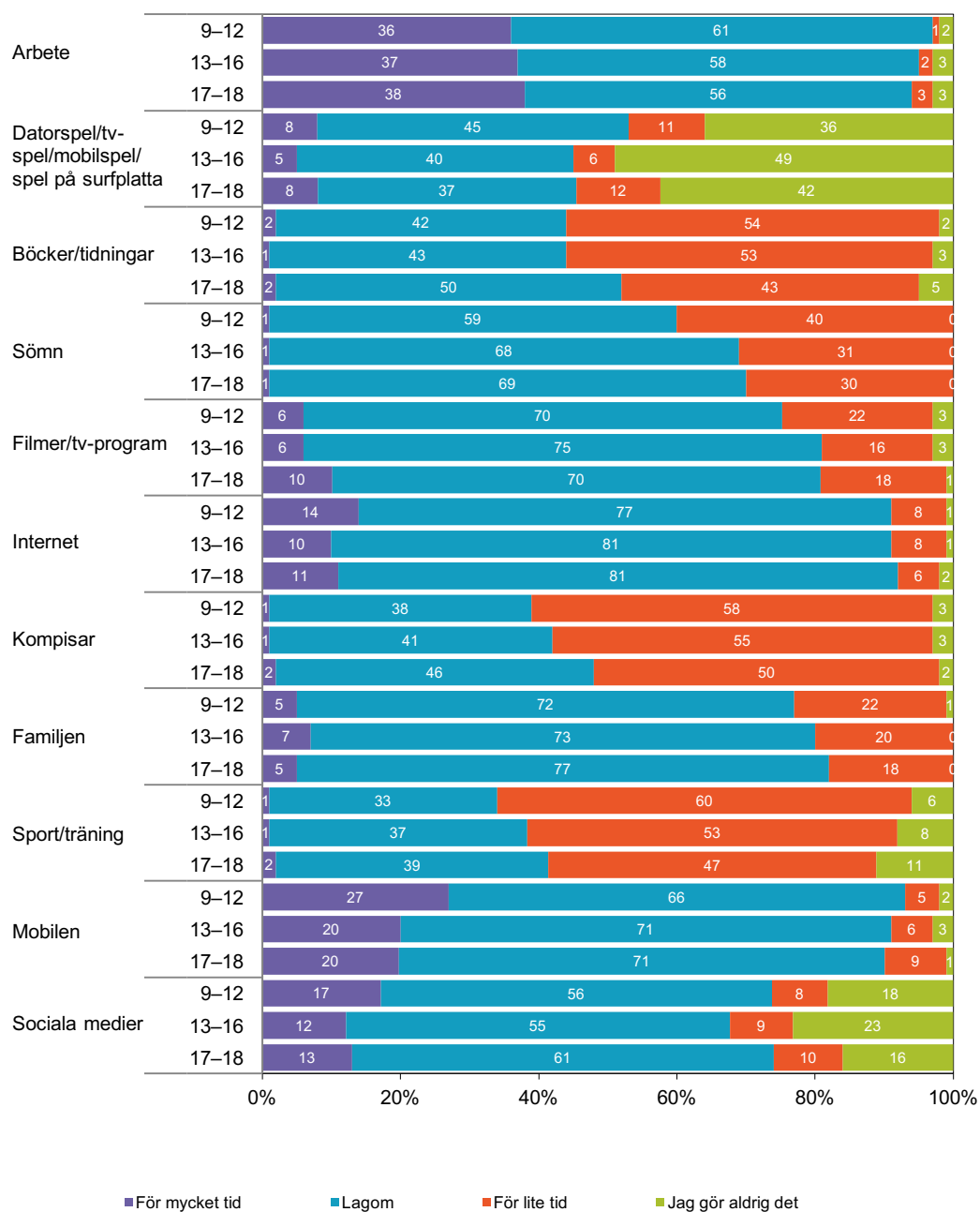
Det finns ingen påtaglig skillnad mellan män och kvinnor i synen på med hur deras barn tillbringar sin tid.

Ser man till föräldrarnas ålder syns, med tre undantag, oftast inga tydliga skillnader: när det gäller barnens användning av internet, mobilen och sociala medier är de yngsta föräldrarna betydligt mindre missnöjda än de äldre. Exempelvis anser 25 % av föräldrarna under 40 år att barnet ägnar för mycket tid åt internet, vilket motsvaras av 39 % i de båda äldre föräldragrupperna.

Beaktas förekomsten av syskon framgår att föräldrar till barn med ett eller flera syskon är mer missnöjda med den tid ("för mycket") som barnet lägger på datorspel/tv-spel/mobilspel/spel på surfplatta. Här skiljer det 14 procentenheter mellan föräldrar till barn utan syskon och barn med äldre syskon. Föräldrar till barn med äldre syskon samt både yngre och äldre syskon anser även i högre grad att barnet ägnar för mycket tid åt internet, men för lite tid åt böcker/tidningar.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättningar i alla åldersgrupper anser i högre grad än genomsnittet att deras barn ägnar för lite tid åt läxor och skolarbeten samt sport och träning, men för mycket tid åt spel, filmer och tv samt internet. Skillnaderna är oftast 10 procentenheter eller mer. När det gäller mobiltelefoner och sociala medier anser föräldrar till barn 9–12 och 13–16 med funktionshinder i lägre grad att barnen ägnar dem för mycket tid, jämfört med hela populationen. Men i den äldsta åldersgruppen anser istället föräldrarna till barn med funktionshinder i högre grad än genomsnittet att barnet ägnar dessa medier för mycket tid. Föräldrar till barn med funktionsnedsättningar uttrycker således större missnöje med den tid barnen ägnar olika medier, jämfört med hela populationen, och detta missnöje tenderar öka när barnen blir äldre.

23. Tycker du att du själv ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt...? (%)

Diagrammet visar att det man framförallt anser sig ägna för mycket tid åt är arbete. För lite tid ägnar man åt "sport/träning", "böcker/tidningar" samt "kompisar". För de två sistnämnda aktiviteterna har dessutom andelarna som anser sig ägna dem för lite tid ökat något sedan 2014. För övrigt finns inga nämnvärda förändringar bland föräldrar till de två yngsta åldersgrupperna, men bland föräldrar till den äldsta kan några skönjas. Bland föräldrar till barn 17-18 ökar andelen som anser sig ägna för mycket tid åt mobilen med 11 procentenheter, jämfört med 2014, och andelarna som anser sig använda sociala medier och titta för mycket på tv/film ökar med 5-6 procentenheter.

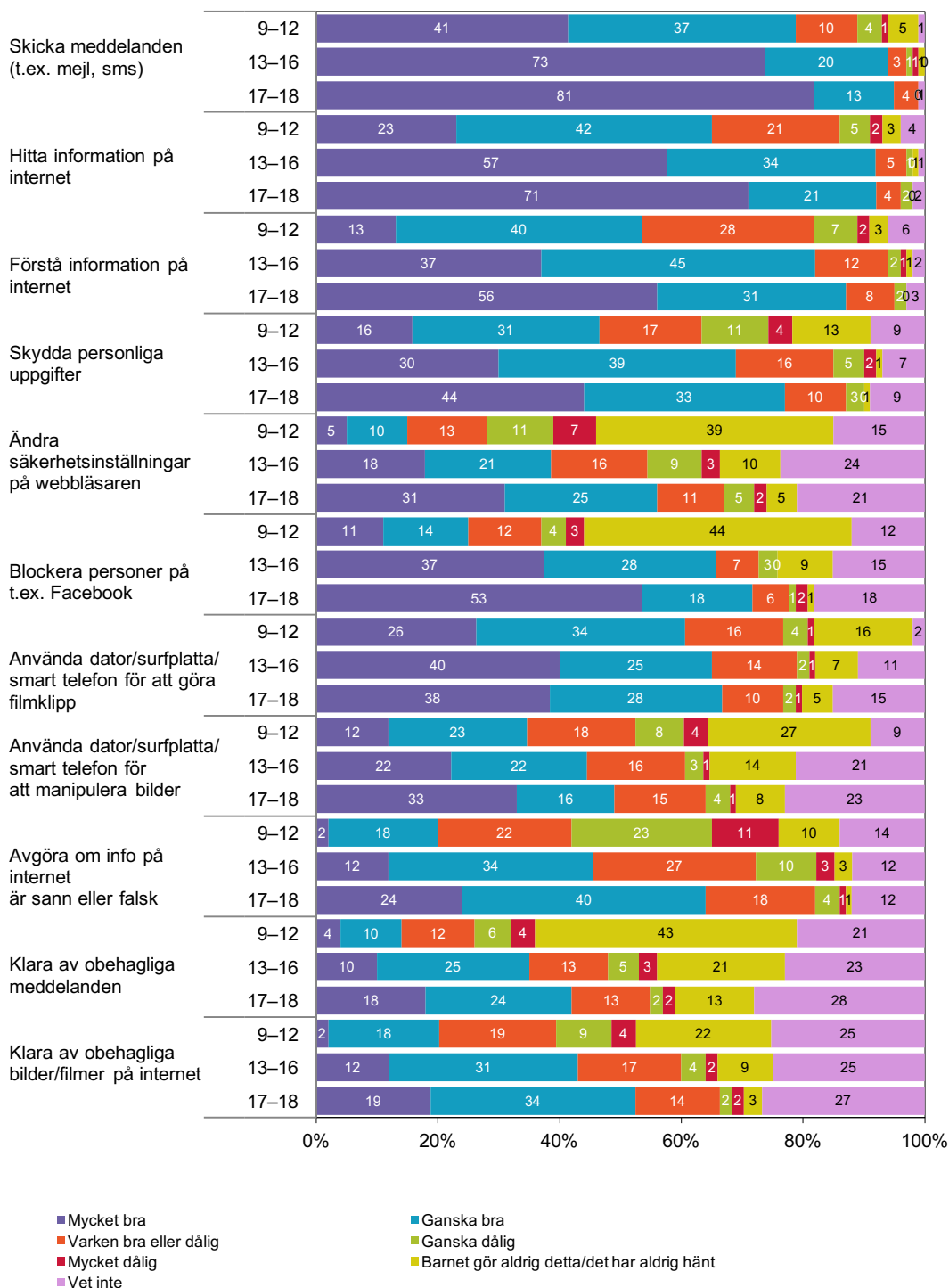
Ser man till föräldrarnas kön framgår att kvinnor i högre utsträckning än män anser sig ägna för mycket tid åt mobilen och sociala medier.

Ser man till föräldrarnas ålder syns stora skillnader avseende mobilanvändning: 31 % av -39 år, 23 % av 40–49 år och 17 % av 50+ år anser att de använder mobilen för mycket. En liknande skillnad märks i synen på sociala medier, i synnerhet mellan de yngsta respektive äldsta föräldrarna: 19 % av -39 år, 16 % av 40–49 år och 8 % av 50+ år anser att de ägnar för mycket tid åt sociala medier. Här ska dock poängteras att det vanligaste svaret gällande dessa medier är att man använder "lagom" med tid åt dem. Sett till föräldrarnas kön och ålder finns några noterbbara resultat. Bland föräldrar -39 anser en betydligt större andel av kvinnorna (37 %) än männen (18 %) att de ägnar för mycket tid åt mobilen. Detta resultat är tvärtemot resultatet 2014. Svaren när det gäller sociala medier är däremot likartat resultatet 2014: 23 % av kvinnorna -39 år anser att de ägnar för mycket tid åt sociala medier, motsvarande andel män i samma åldersgrupp är 11 %. Även bland föräldrar 40–49 anser en större andel av kvinnorna (21 %) än männen (11 %) att de ägnar för mycket tid åt sociala medier, men för övrigt finns inga markanta könsskillnader i de båda äldre föräldragrupperna. Sammanfattningsvis kan man således konstatera att det är främst yngre kvinnor som är missnöjda med sin användning av mobilen och sociala medier.

Föräldrar till barn som har småsyskon anser i högre grad än andra att de själva lägger för lite tid på böcker/tidningar, kompisar och sömn. Detta är sannolikt det minst överraskande resultatet i föreliggande rapport.

Svarsmönstren för föräldrar till barn med funktionsnedsättningar avviker i liten utsträckning från genomsnittet. Det finns några större skillnader men det går inte att se någon riktning, eller tydlig tendens, för dessa.

24. Hur bedömer du ditt barns förmåga att: (%)

Frågan är avsedd att mäta föräldrarnas uppfattning om barnens färdigheter relaterade till olika aspekter av digital medieanvändning. Föräldrarnas skattning av barnens färdigheter utgör inget objektiva mått på barnens kompetensnivå. Det är föräldrarnas uppfattning om barnens färdigheter som mäts, inte färdigheterna i sig. Skattningarna kan emellertid ge en grov bild av hur dessa färdigheter ser ut, och också jämföras med barns egen uppfattning (självskattning), för att på så sätt skapa en mer nyanserad bild av färdigheterna.

För samtliga färdigheter bedöms äldre barn vara bättre än yngre. Detta mönster går igen från den förra undersökningen och kan förklaras med att barn utvecklar dessa färdigheter ju äldre de blir.

Barn 9–12 anses främst vara bra på att skicka meddelanden och använda dator/surfplatta/mobil för att göra filmklipp. Sämst är de på att avgöra om information på internet är sann eller falsk. Även barn 13–16 anses vara mindre bra på detta och är, å andra sidan, bättre främst på att skicka meddelanden och hitta information på internet. Samma styrkor nämns för barn 17–18 och de anses inte vara särskilt dåliga på någon av de färdigheter som efterfrågas (sämst är de på att "ändra säkerhetsinställningar på webbläsaren". Sammantaget bedömer föräldrarna att barnen är bäst på att skicka meddelanden och hitta information på internet.

Flickor anses vara bättre än pojkar på att manipulera bilder och blockera personer på Facebook (det skiljer 10 procentenheter) medan pojkar anses vara en aning bättre på att ändra säkerhetsinställningar på webbläsaren. Detta kan kontrasteras med barnens självskattningar, som visar att pojkar generellt anser sig vara bättre på de flesta färdigheter än vad flickorna anser sig vara. Således finns en diskrepans mellan barns och föräldrars uppfattning avseende pojkars och flickors färdigheter – något som kunde iaktas även i den förra undersökningen 2014. En tänkbar orsak till den tydliga diskrepansen hänger samman med den strukturella över- och underordningen av kön i samhället. Att flickor underskattar sin förmåga och pojkar överskattar sin förmåga är väl belagt i pedagogisk forskning och kan ses i ljuset av de processer som formar barns genus.

Jämfört med resultaten i *Ungar & medier 2017*, där barnen själva får bedöma sina förmågor framträder några skillnader. Barn 9–12 anser i de flesta fall att de är något bättre på det som efterfrågas än vad föräldrarna anser. Undantaget är "skicka meddelanden" och "använda dator/surfplatta/mobil för att göra filmklipp" där föräldrarna bedömer barnens förmåga som bättre än de själva anser. Barn 13–16 anser också ofta att de är bättre än vad föräldrarna anser. Särskilt när det gäller förmågorna att "skydda personliga uppgifter", "blockera personer på Facebook", "avgöra om information är sann eller falsk" och "klara av obehagliga meddelanden" respektive "obehagliga bilder/filmer". Deras föräldrar anser däremot att de är något bättre på att göra filmklipp än vad barnen själva anser. Barn 17–18 anser att de är bättre på att klara av obehagliga meddelanden och bilder än vad föräldrarna anser men övriga förmågor är de mer överens om. (Här är tendensen snarare att föräldrarna något oftare än barnen svarar "mycket bra", när barnen svarar "ganska bra".) Att föräldrarna till barn i alla åldersgrupper i lägre utsträckning än barnen själva anser att de är mycket bra på att klara av "obehagligt" innehåll kunde konstateras även 2014.

I undersökningen 2014 fanns en tendens till att föräldrar till barn med äldre syskon i högre utsträckning angav att barnet var mycket bra på att skicka meddelanden, använda dator för att göra filmklipp, göra om bilder och hitta information på internet, men denna tendens kan inte bekräftas 2016. I årets undersökning är det istället ensam barnen som i högre utsträckning bedöms vara mycket eller ganska bra på att ändra säkerhetsinställningar på webbläsaren samt avgöra om information på internet är sann eller falsk. Däremot syns inga större, eller entydiga, skillnader avseende övriga färdigheter.

Föräldrar till barn 9–12 och 13–16 med funktionsnedsättningar svarar genomgående att deras barn är mindre bra, jämfört med hela populationen, men de väljer också oftare svarsalternativet "barnet gör aldrig detta/det har aldrig hänt". Ibland är skillnaderna mellan barnen med

funktionsnedsättningar och populationen stora. I åldersgruppen 13–16 är det t.ex. 35 % av barnen med funktionsnedsättningar som av föräldrarna anses vara ganska eller mycket dåliga på att avgöra om information på internet är sann eller falsk. Motsvarande andel i hela populationen 13–16 är 13 %. Av barnen 13–16 med funktionsnedsättningar anses 21 % vara ganska eller mycket dåliga på att klara av obehagliga meddelanden andra skickat till dem, vilket ska jämföras med 8 % i hela populationen. Detta svarsmönster återfinns även i den äldsta gruppen, 17–18 år. Av dessa bedömer föräldrarna att 25 % är ganska eller mycket dåliga på att avgöra om information på internet är sann eller falsk. Motsvarande andel i hela populationen 17–18 är 5 %. När det gäller förmågan att klara av obehagliga meddelanden bedömer föräldrarna att 13 % av barnen med funktionsnedsättningar är ganska eller mycket dåliga, vilket ska jämföras med 4 % i hela populationen 17–18 år. Hur stora skillnaderna mellan barnen med funktionsnedsättningar och populationen är varierar givetvis mellan de olika förmågorna, men det finns en tydlig tendens till att barnen med funktionsnedsättningar har större svårigheter med att hantera den digitala tillvaron – och i vissa avseenden är skillnaderna jämfört med hela populationen i samma åldersgrupp markanta.

BILAGA 1. BORTFALL, SIGNIFIKANS, ÅLDERSINTERVALL OCH KALIBRERINGSVIKTER

Som konstaterats är svarsfrekvensen i föreliggande rapport relativt låg, 39,2 %. Detta är inte anmärkningsvärt låga siffror utan normalt för enkäter med ett stratifierat obundet slumpmässigt urval. En låg svarsfrekvens medför en ökad risk för bortfallsfel – att de som besvarat frågeformulären skiljer sig från dem som inte gjort det så att resultaten av undersökningen blir missvisande för hela urvalet. För att kompensera för detta har SCB kalkylerat kalibreringsvikter baserat på registerdata (se nedan). I tidigare Ungar & medier-undersökningar har antalet respondenter i flera fall varit så få att få resultat varit statistiskt signifikanta på 0,05-nivån. Signifikansnivån anger sannolikheten för att man av en slump skulle få det erhållna resultatet och 0,05 innebär att det är 95 % sannolikhet att resultaten inte påverkats av slumpen. I föreliggande rapport uppnår i princip samtliga av de jämförelser och förändringar som redovisas i den löpande texten signifikansnivån 0,05 och är alltså vad man brukar kalla för statistiskt säkerställda. Statistisk signifikans är dock ett i vissa avseenden problematiskt mått på en undersökningens tillförlitlighet. Ju större antal individer som deltar, desto större är sannolikheten att mycket små förändringar över tid eller skillnader mellan olika grupper är statistiskt signifikanta. Det blir då frestande att redovisa även triviala resultat bara för att de är signifikanta. Små skillnader (under 5 procentenheter) har inte redovisats i denna rapport om de inte ingår i ett tydligt mönster (t.ex. att användningen av en medieform ökat i samtliga årskullar som undersökts). Av läsbarhetsskäl redovisas inte signifikansnivåerna vidare i rapporten.

Den tidigare kommittén Medierådet använde sig fram till och med Ungar & medier 2010 av överlappande åldersgrupper, t.ex. 9–12 år och 12–16 år. Anledningen var att man betraktade de respondenter som fyllde år under den tid datainsamlingen pågick som ett år äldre än de som fyllde senare på året. En tolvåring som fyllde tretton innan enkätinsamlingen var avslutad betraktades som en trettonåring i tidigare material. Då tidigare insamlingar har varit åldersmässigt snedfördelade har vi i datainsamlingarna sedan 2012/13 valt ut åldersgrupperna utifrån hur mycket respondenterna fyller under året – som ömsesidigt uteslutande kategorier. Från och med 2012 års insamling finns även åldersgruppen 17–18 med.

2012/13 års enkäter utformades för att möjliggöra jämförelser av resultaten med de datainsamlingar som genomfördes parallellt av de norska och finska motsvarigheterna till Statens medieråd och då ändrades åldersintervallen till de nuvarande, mer konsekventa 9–12 år och 13–16 år. Detta innebär att åldersintervallen från 2010 inte är fullt jämförbara mellan de olika datainsamlingarna. Det saknas fullständiga data för att göra exakta kontroller av hur jämförelser över tid påverkats av dessa inte fullt överensstämmande åldersintervaller. Man kan dock jämföra genomsnittsåldern mellan de olika grupperna.

Åldersintervall och barnens genomsnittsålder för datainsamlingarna 2010–2016

2010	2012/13	2014	2016
9–12 (M = 10,38 år)	9–12 (M = 10,37 år)	9–12 (M = 10,41 år)	9–12 (M = 10,47år)
12–16 (M = 13,93 år)	13–16 (M = 14,50 år)	13–16 (M = 14,54 år)	13–16 (M = 14,39 år)
–	17–18 (M = 17,51 år)	17–18 (M = 17,53 år)	17–18 (M = 17,51 år)

I åldersgruppen 9–12 år skiljer sig genomsnittsåldern inte åt mellan undersökningarna. I åldersintervallet, 12–16 år i insamlingen 2010 respektive 13–16 år i senare undersökningar, skiljer sig genomsnittsåldern mer åt: 2010 13,93 år medan den varierat mellan 14,39 och 14,50 år i de tre senaste studierna. Det innebär att en del av förändringarna över tid mellan 2010 och senare datainsamlingar kan vara konsekvensen av ålderskillnader bland de barn som föräldrarna avsett i sina svar.

SCB har också kalkylerat kalibreringsvikter för varje respondent. Vid bortfall kan vissa grupper i urvalet ha svarat i större utsträckning än övriga, t.ex. kan flickor svara i högre grad än pojkar eller barn med lågutbildade föräldrar mindre än de med högutbildade. Om de grupper som svarat i högre grad har en annan fördelning på undersökningsvariablerna än övriga kan detta ha en snedvridande effekt på resultatet. För att kompensera för detta har kalibreringsvikter använts.

Ytterligare information om datainsamlingen finns på www.statensmedierad.se/ungarochmedier.

Statens medieråd

Statens medieråd, Box 27204, 102 53 Stockholm | Besöksadress: Borgvägen 1 (Filmhuset), plan 5, Stockholm
Telefon: 08-665 14 60 | E-post: registrator@statensmedierad.se | www.statensmedierad.se